

MAR I U S

SCANDINAVIAN INSTITUTE OF MARITIME LAW

Camilla Opsahl Jensen

Nettilknytning på vilkår

En rettslig vurdering av ordningen med
tilknytning på vilkår av uttakskunder
i det norske strømnettet

585

Nettilknytning på vilkår

En rettslig vurdering av ordningen med tilknytning på vilkår av uttakskunder i det norske strømnettet

MarIus No. 585

Sjørettsfondet
Nordisk institutt for sjørett
Universitetet i Oslo

© Sjørettsfondet, 2025

ISSN: 0332-7868

Sjørettsfondet
University of Oslo
Scandinavian Institute of Maritime Law
P.O. Box 6706 St. Olavs plass 5
N-0130 Oslo
Norway

Phone: 22 85 96 00

E-mail: sjorett-adm@jus.uio.no

Internet: <https://www.sjorettsfondet.no/>

Editor: Professor dr. juris Trond Solvang –

e-mail: trond.solvang@jus.uio.no

Digital Publishing: Aksell AS

Forord

Denne oppgaven ble skrevet mens jeg var Vitenskapelig assistent ved Nordisk institutt for sjørett, Avdeling for energi- og ressursrett, høsten 2024. Oppgaven er finansiert av Norges Forskningsråd, som en del av forskningsprosjektet POW-REG, *Regulering av det norske kraftsystemet: mot mer desentralisert drift og kontroll eller videre sentralisering?* Med prosjektnummer 302576. Den ble levert som en 30 poengs masteroppgave ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo, og publiseres i det vesentlige uendret.

Jeg vil takke alle på sjøretten for et fantastisk halvår, som jeg aldri kommer til å glemme. En klisjé, men også sant. Jeg vil spesielt takke alle for deres sjokk og vantro da jeg fortalte at jeg skulle skrive 30 poeng. Deres ansiktsuttrykk og bekymrede tilbakemeldinger fikk meg virkelig til å forstå at jeg hadde alarmerende dårlig tid.

En spesiell takk til mine vit.ass.-kolleger Evy, Kristin, Guro, Johanne, Mathilde og Julie for all latter og all støtte igjennom en hektisk høst. Jeg vil også takke veileder Catherine Banet for gode tilbakemeldinger, spesielt i innspurten, og Ola Mestad for å alltid åpne døra for en stressa student.

Oppgaven hadde heller ikke blitt bra uten aktørene som tok seg tid til å snakke med meg. Både Glitre Nett, RME, Ringerikskraft og Statnett ga meg innsikter jeg umulig kunne funnet alene.

Til slutt vil jeg takke mamma, pappa, Henrik og Magnus for all støtte igjennom studiene. Jeg kunne ikke gjort det uten dere. Tusen takk.

Nettilknytning på vilkår

En rettslig vurdering av ordningen med tilknytning på vilkår av uttakskunder i det norske strømnettet

Camilla Opsahl Jensen

Innhold

1 Innledning	8
1.1 Tema og aktualitet	8
1.2 Problemstilling og avgrensninger	9
1.3 Faktisk bakgrunn	10
1.4 Metode og materiale	11
1.5 Videre fremstilling	12
2 Forholdet til alminnelig nettilknytning i Norge	13
2.1 Innledning	13
2.2 Kort om nettselskapenes leveringsplikt og tilknytningsplikt	14
2.3 «Driftsmessig forsvarlig» tilknytning og redundant forsyning	16
2.4 Anleggsbidrag	17
2.5 Dispensasjon fra leveringsplikten og tilknytningsplikten	18
2.6 Delkonklusjon	18
3 Lovreguleringen av TPV mellom netteier og uttakskunde	19
3.1 Innledning	19
3.2 Plassering av TPV i prosessen for nettilknytning	19
3.3 Implikasjonene av at avtale om TPV er regulert som frivillig i NEM-forskriften §§ 3-1 og 3-2 tredje ledd første punktum	20
3.3.1 Informasjonsplikten	21
3.3.2 Må både anleggsbidrag og TPV vurderes	22
3.3.3 Utredningsplikten	23
3.3.4 «Driftsmessig forsvarlig»-vurdering av vilkår	25
3.4 Kompensasjon og økonomiske incentiver for å inngå avtale om TPV og NEM-forskriften §§ 3-1 og 3-2 tredje ledd andre punktum	26
3.4.1 Kompensasjon for å inngå avtale om TPV	27
3.4.2 Leveringskvalitet og økonomiske konsekvenser ved brudd på levering	27
3.4.3 Incentiver for å inngå avtaler om TPV	30
3.5 Vilkårsavtaler, køordningen og kravet til nøytralitet for nettselskap	30
3.6 TPV sammenliknet med andre former for fleksible løsninger	32
3.7 Delkonklusjon	33
4 Ekstern påvirkning på avtaler om og ordningen med TPV	35
4.1 Innledning	35
4.2 Avtaler om TPV som må avklares med tilstøtende og overliggende nett	35
4.3 Avtaler om TPV som må forelegges systemansvarlig	37
4.4 Avtaler om TPV som gjenstand for vurdering i uenighetssaker hos RME	39
4.5 Delkonklusjon	40
5 Konklusjon	42
Kilderegister	43

1 Innledning

1.1 Tema og aktualitet

Tema for oppgaven er nettilknytning med vilkår om utkobling eller begrensning av kraftforbruk etter forskrift 24. oktober 2019 nr. 1413 om nettregulering og energimarkedet (NEM-forskriften) §§ 3-1/3-2 tredje ledd. Tilknytning på vilkår (TPV) er aktuelt når kraftprodusenter eller uttakskunder (kunden) ønsker å tilknyttes strømmettet, men det ikke er tilstrekkelig tilgjengelig kapasitet i nettet for å dekke hele kundens behov.¹ Nettselskapene har en tilknytningsplikt etter lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovent, enl.) §§ 3-3 og 3-4, som krever nettinvesteringer ved kapasitetsbegrensninger. Heller enn å vente på nettinvesteringer, kan nettselskapet og kunden velge å inngå en avtale om TPV for å utnytte den kapasiteten som finnes i nettet. På denne måten oppnår kunden en raskere nettilknytning, og ellers ubrukt kapasitet blir utnyttet – en vann-vinn-situasjon.²

Avtale om TPV kan enten inngås midlertidig, i påvente av nettutbygging, eller permanent som et alternativ til nettutbygging.³ Permanent avtale om TPV er en ny ordning for uttakskunder, innført i 2021. Midlertidige avtaler har vært tillatt siden 2009, men har ikke vært lovregulert. Da ordningen ble forskriftsfestet var bakgrunnen en økning i antall kunder som etterspurte TPV, med ønske om en permanent avtale.⁴ Særlig gjaldt dette store industrikunder med behov for rask avklaring og en reserveløsning klar for når utkobling eller reduksjon ble nødvendig.⁵ Problemet i dag er at avtaler om TPV inngås sjelden, og kundene heller ender i kø for nettilknytning på alminnelige vilkår.⁶ Kunden er da henvist til å vente på, og betale for, at nettet bygges ut, noe som i Norge tar svært lang tid.⁷

Fokuset for oppgaven er de rettslige rammene for ordningen med TPV for *uttakskunder*. Norge, sammen med flere andre land i Europa, har lange køer for nettilknytning, og et behov for større fleksibilitet.⁸ Køene skyldes blant annet elektrifisering og en langvarig konsesjonsprosess for nye nettanlegg.⁹ Prosessen for alminnelig nettilknytning er under revidering med sikte på å gjøre kø-systemet mer rettferdig og effektivt.¹⁰ Forslaget om å implementere modenhetsvurderinger for å kunne omarbeide køene får kritikk for å pynte på prosessen uten å løse kø-problemet.¹¹ TPV utnytter det eksisterende strømmettet ved å tilknytte flere uten å vente på nettutbygging, og er derfor et tiltak som går direkte på problemet.¹² Med denne tilknytningsformen blir fleksible kunder flyttet ut av køen og inn på nettet raskere. I tillegg oppnår netteierne en mer effektiv bruk av nettet, ved å utnytte kapasitet som ellers står ubrukt.

¹ Terminologien er forskjellig i lovverket og hos aktørene som benytter det. Uttrykket «tilknytning på vilkår», og forkortelsen TPV benyttes mest, og oppgaven vil derfor også benytte denne. Se f.eks. Energidepartementet (2020) s. 2 og 4, Statnett (2024h)

² Thema (2021) s. 4

³ Energidepartementet (2020), forskrift 7. april 2021 nr. 1072 om endring i forskrift om nettregulering og energimarkedet, Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s.37-38, RME (2023a)

⁴ Energidepartementet (2020) s. 2

⁵ Energidepartementet (2020) s. 2

⁶ Statnett (2024h) s. 2

⁷ NOU 2022: 6 s. 16, 24. Utvalget anslår at ledetiden på store nettanlegg (15 km med 132 kV spenning) å være fra 7-14 år.

⁸ NVE (2024a), NOU 2022: 6 s. 89 og 96, CRU (2024a) s. 75-78, Söder (2018)

⁹ NOU 2022: 6 s. 16

¹⁰ Energidepartementet (2024) s. 27-28

¹¹ Lede (2024) s. 1-2

¹² Statnett (2024h) s. 2

Det er to typetilfeller av dårlig utnyttelse av kraftnettet hvor en mer fleksibel nettilknytning er særlig interessant, og hvor TPV er aktuelt:

- 1) Der det er utbygget tilstrekkelig nettkapasitet, men produksjonen er svingende, det vil si strømmen kommer fra ikke-regulerbare kilder.
- 2) Der det ikke er utbygget tilstrekkelig med nettkapasitet, og strømtilførselen endres med andres forbruk i nettet.

Strømproduksjonen har endret seg de siste årene, og stadig mer av produksjon kommer fra ikke-regulerbare kilder, som sol- og vindkraft.¹³ Det vil si at netteierne i større grad enn før må forholde seg til en varierende produksjon.¹⁴ Dette fører til at maksimal utnyttelse av produksjonen er avhengig av fleksibilitet fra både kunder og nettselskaper. I tillegg anslår Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) at kraftforbruket fortsetter å øke grunnet blant annet omstillingen til elektrisitet i kraftkrevende industri.¹⁵ Begge typetilfeller vil kunne møtes med større bruk av avtaler om TPV. Det er derfor nødvendig å se på hvor de rettslige begrensningene, og mulighetene, for TPV ligger i dag.

1.2 Problemstilling og avgrensninger

Oppgaven undersøker de *rettslige rammene for tilknytningsavtaler med vilkår for uttaks kunder i det norske kraftmarkedet*. Hensikten med oppgaven er å plassere TPV som ordning i det rettslige landskapet, hvilke forpliktelser som tillegges de ulike aktørene, og hvordan ansvarsfordelingen dem imellom er. Både TPV som midlertidig og som permanent løsning vil bli vurdert. Flere underproblemstillinger undersøkes for å belyse de mest sentrale rammene for TPV. Blant annet hvorvidt det finnes åpninger i dagens regelverk for å pålegge nettselskapene å inngå flere vilkårsavtaler. Videre belyses hvilke aktører denne formen for nettilknytning er aktuelt for, og hvilke begrensninger som ligger i lovverket. Til slutt analyseres hvilke rammer som settes av Statnett og Reguleringsmyndigheten for Energi (RME).

Avtalevilkår i TPV er ikke behandlet, da det faller utenfor oppgavens kjerne. Eksempler vil allikevel benyttes for å belyse ulike problemstillinger underveis. Oppgaven er videre avgrenset av hensynet til oppgavens omfang og problematikk. Tilknytning av produksjon behandles ikke, da TPV for produsenter har vært tilgjengelig siden 2019 og har en annen regulering, jf. enl. § 3-4a og NEM-forskriften § 3-3 tredje ledd. Det er også hovedsakelig uttaks kunder som står i kø for nettilknytning.¹⁶ Videre avgrenses det mot den alminnelige leverings- og tilknytningsplikten i enl. §§ 3-3 og 3-4. Leverings- og tilknytningsplikten er godt behandlet i litteraturen og i tidligere masteroppgaver, og vil kun vurderes kort som en inngang til å behandle TPV.¹⁷ Regelverket for systemvern er ikke vurdert.¹⁸ Selv om vedtak om systemvern kan fattes av systemansvarlig i forbindelse med avtale om TPV, faller det utenfor avtalen og oppgavens omfang.¹⁹ Oppgaven er også avgrenset mot nettkoder. Nettkode om nettilknytning av forbruk (NC DCC) er enda ikke gjennomført i norsk rett, selv om den er ansett EØS-relevant.²⁰ Heller ikke inn-

¹³ NVE (2024d)

¹⁴ NVE (2023) s. 3

¹⁵ NVE (2023) s. 5

¹⁶ Statnett (2024h) s. 2

¹⁷ Se bl.a. Falkanger (2002) s. 700-702, Falch (2004) s. 24-32, Naas-Bibow (2011) s. 69-85, Bjerke (2013), Jansen (2021), NOU 2022: 6 s. 96-123

¹⁸ Forskrift 7. mai 2002 nr. 448 om systemansvaret i kraftsystemet (systemansvarsforskriften) § 21

¹⁹ Thema (2021) s. 3-4 og 26-27

²⁰ Regjeringen (2018), Kommisjonsforordning (EU) 2016/1388 av 17. august 2016 om etablering av en nettkode om nettilknytning av forbruk

tektsrammereguleringen utførlig vurdert i oppgaven, med unntak av reguleringen av kvalitetsjusterte rammer for ikke-levert energi (KILE).

1.3 Faktisk bakgrunn

Strømnettet binder sammen produksjon av strøm med forbrukerne av den samme strømmen. Det norske strømnettet er regulert og fordelt i tre ulike nett, *transmisjonsnettet*, *regionalnettet* og *distribusjonsnettet*.²¹ Dette skiller seg fra regelverket i den Europeiske Union (EU), som kun skiller mellom transmisjonsnett og distribusjonsnett, hvor både det norske regional- og distribusjonsnettet vil omfattes av reglene om distribusjonsnett.²² Det høyeste spenningsnivået, normalt 300 til 420 kiloVolt (kV), finnes i transmisjonsnettet²³, som bygges, eies og drives av Statnett etter konsesjon.²⁴ Transmisjonsnettet tilknytter de store produsentene og noen av de store uttakskundene. Det neste nivået er *regionalnettet*, med spenningsnivå mellom 33 kV og 132 kV, hvor både produsenter og uttakskunder tilknyttes. Regionalnettet knytter også sammen transmisjonsnettet og distribusjonsnettet. *Distribusjonsnettet* har den laveste spenningen, opptil 22 kV, hvor husholdninger, og mindre produsenter og industri tilknyttes. Regional- og distribusjonsnett eies og drives med område- eller anleggskonsesjon, som regel av offentlig eide nettselskaper.²⁵

Nettvirksomhet er sterkt regulert, da strømnettet er et naturlig monopol.²⁶ Reguleringen skal bidra til at nettselskapene og systemansvarlig drifter nettet hensiktsmessig. Strøm kan ikke lagres, derfor må mengden strøm som forbrukes i nettet til enhver tid være lik mengden strøm som produseres (momentan balanse).²⁷ Ideelt sett kan man tenke seg at kapasiteten i nettet vil være lik denne mengden. En slik modell skaper en meget stor risiko for strømbrudd, da det ikke er noe rom for feil.²⁸ Realiteten er at forbruket og produksjonen svinger, tidvis drastisk, både i løpet av døgnnet og i løpet av året. For at kraftforsyningen skal være sikker må det til enhver tid være mekanismer som sørger for momentan balanse, og at kapasiteten i nettet er stor nok til å tåle svingningene i mengden strøm. Det er Statnett som systemansvarlig sitt ansvar å sørge for driftssikkerheten i Norge.²⁹

At produksjon og forbruk svinger fører til at det tidvis er strømproduksjon som ikke benyttes, selv om det er mer kapasitet i nettet. Dette er standarden om sommeren i Norge, hvor det er lite behov for oppvarming. Systemansvarlig er i slike tilfeller tvunget til å beordre produsenter av sol- og vindkraft til å skru ned produksjonen for å ikke skape ubalanse i nettet.³⁰ TPV er en del av løsningen på dette problemet. Med TPV blir denne ubrukte kapasiteten utnyttet, uten at nettet overbelastes når forbruket er større.

Det er flere aktører som er involverte i prosessen for en avtale om TPV, og noen har flere roller i samme prosess. Statnett er involvert både som systemansvarlig og som eier av transmisjonsnettet.³¹ For distribusjons- og regionalnettet er de lokale nettselskapene sentrale aktører. Selv om det er nettselskapene og Statnett som i det daglige drifter kraftmarkedet, er det RME som er ansvarlig i Norge for at

²¹ NOU 2022: 6 s. 27

²² Se blant annet Europaparlaments- og Rådsdirektiv 2009/72/EF av 13. juli 2009 om felles regler for det indre marked for elektrisk kraft og om oppheving av direktiv 2003/54/EF artikkel 2 nummer 3-6

²³ Også kalt *sentralnettet*

²⁴ Energiloven § 3-1, NOU 2022: 6 s. 27

²⁵ Energiloven §§ 3-1 og 3-2, Energidepartementet (2024a)

²⁶ NOU 2022: 6 s. 27

²⁷ Energidepartementet (1. januar 2022), enl. § 6-1 andre ledd jf. systemansvarsforskriften § 4 a) og NOU 2022: 6 s. 28

²⁸ RME (2024g)

²⁹ NOU 2022: 6 s. 28

³⁰ NOU 2022: 6 s. 28

³¹ Se kapittel 4 nedenfor

aktørene overholder regelverket, jf. enl. § 2-3.³² RME er underlagt NVE, men har en særlig uavhengig stilling og kan ikke instrueres, jf. enl. § 2-3 andre ledd.³³ Energidepartementet som konsesjonsmyndighet er mindre sentral for uttakskunder enn for produsenter, jf. enl. § 2-1 første ledd. Allikevel er Energidepartementet sentral som ansvarlig departement for energiloven og forskrifter til loven, jf. enl. § 1-1.

1.4 Metode og materiale

Oppgaven er en rettsdogmatisk fremstilling og analyse av NEM-forskriften §§ 3-1/3-2 tredje ledd, med en empirisk innfallsvinkel. For å skaffe innsikt i ordningen ble det gjennomført intervjuer. Intervjuene var med representanter hos flere sentrale aktører på ulike sider i debatten, Glitre nett, Statnett, RME og en representant for datasenter og kraftkrevende industri i Ringerikskraft. Intervjuene dannet mye av det empiriske grunnlaget for oppgaven. De har gitt verdifull innsikt i ulike utfordringer ordningen med TPV står overfor. I tillegg har jeg undersøkt Statnetts nåværende avtaler om TPV, deres forslag til ny rammeavtale for TPV og Glitre netts standardavtale for slike tilknytninger. Synspunkter fra intervjuene, og reguleringer fra avtalene blir brukt løpende som utgangspunkter eller eksempler i vurderingene. Dette arbeidet danner grunnlaget for oppgaven, men det er ingen omfattende kvalitativ studie. Med dette sagt tar jeg fullt ansvar for de konklusjonene som trekkes.

Fremstillingen og analysene bygger på energirettens fragmenterte rettskildesbilde. Med energiloven som «rammelov», er rettsområdet ellers preget av en mengde forskrifter.³⁴ NEM-forskriften §§ 3-1/3-2 tredje ledd åpner for at netteiere kan inngå avtaler om TPV, men reguleringen er svært lite omfattende.³⁵ Ordningen med TPV vil derfor oppstilles mot og analyseres i lys av andre forskrifter på området, særlig forskrift om kontroll med nettvirksomhet³⁶ (heretter kontrollforskriften) og systemansvarsforskriften.

Den norske energiretten er preget av EU/EØS-lovgivning.³⁷ NEM-forskriften generelt bygger på tredje energimarkedspakke.³⁸ NEM-forskriften §§ 3-1/3-2 tredje ledd derimot er en særnorsk løsning bygget på tilbakemeldinger fra aktørene på feltet og ikke en gjennomføring av EØS-regler.³⁹ EØS-rettslig metode er mindre relevant for TPV enn for annen regulering på området, men bestemmelsene må allikevel vurderes i lys av EØS-retten der det er relevant.

Oppgaven bygger i stor grad på høringsnotater, utredninger, rapporter og veiledere fra de sentrale aktørene. Utfordringen ligger i hvordan å håndtere de ulike kildene, særlig der de ikke kan klassifiseres som rettskilder.⁴⁰ Utredninger og proposisjoner til lovendringer i energiloven er forarbeider og anvendes som tolkningsmomenter.⁴¹ Forarbeider til forskrifter (høringsnotater, rapporter m.m.) er også rettskilder, og kan vektlegges særlig til gunst for private eller i mangel

³² Prop. 5 L (2017-2018) s. 18-19 og 65

³³ Prop. 5 L (2017-2018) s. 18-19 og 66

³⁴ Naas-Bibow (2011) s. 14

³⁵ Statnett (2024h) s. 10

³⁶ Forskrift 11. mars 1999 nr. 302 om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffen (forskrift om kontroll av nettvirksomhet)

³⁷ Naas-Bibow (2011) s. 16-17 og 306 flg.

³⁸ Energidepartementet (2018) s. 4, særlig Direktiv 2009/72/EF og Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 714/2009 av 13. juli 2009 om vilkår for tilgang til nett for utveksling av elektrisk kraft over landegrensene og om oppheving av forordning (EF) nr. 1228/2003 (grensekryssende krafthandel)

³⁹ Energidepartementet (2020) s. 2

⁴⁰ Mestad (2019) s. 78-79

⁴¹ Mestad (2019) s. 85-88

på andre autorative kilder.⁴² Det er ikke skrevet noe om TPV i rettsvitenskapen, men utredninger som har kommet etter implementeringen av TPV kommer i flere tilfeller med bakgrunnsstoff og tolkningsuttalelser.⁴³ Dette vil brukes som faktagrunnlag og juridisk litteratur, da slike «etterarbeider» ikke skal gis for mye vekt i vurderinger.⁴⁴ Allikevel vil disse utredningene, sammen med rapporter og veiledere brukes der det er relevant, og i mangel på andre kilder vil argumentene i mindre utstrekning gis vekt etter sin overbevisningskraft.⁴⁵ Til slutt vil det brukes vedtak fra klagesaker hos NVE, RME og Energiklagenemnda. Dette er forvaltningspraksis, og vil være en rettskilde som gir grunnlag for krav til likebehandling eller uttrykk for «fast» praksis.⁴⁶

En utfordring har vært at flere dokumenter har kommet til underveis i prosessen. Blant annet ble Statnetts rammeavtale for TPV sendt på høring 23. oktober 2024, med høringsfrist 13. november.⁴⁷ I tillegg har det kommet nye forslag til krav til vilkår om tilknytning og bruk av nettet fra RME, med høringsfrist 4. november 2024. Dette fører til at det igjennom arbeidet har kommet nye tolkningsmomenter og uttalelser av relevans for oppgaven. Dokumentene er vurdert i oppgaven slik de var når de ble sendt på høring. Jeg har gjennomgående vurdert standardavtalen etter ordlyd og system opp mot regelverket slik at analysen skal ha relevans selv ved endringer i de endelige vedtakene.

1.5 Videre fremstilling

Oppgaven er delt inn i 5 kapitler. En introduksjon til oppgaven ble gitt i kapittel 1. Kapittel 2 gjennomgår og vurderer hvordan TPV forholder seg til den alminnelige nettilknytningsprosessen, og legger til rette for den videre analysen. Kapittel 3 analyserer lovreguleringen av ordningen med TPV for inngåelse av avtale mellom nettselskap og uttakskunde. Dette gjøres igjennom en vurdering av NEM-forskriftens §§ 3-1/3-2 tredje ledd og andre lovreguleringer som spiller inn. Kapittel 4 ser på de eksterne aktørene, utenfor avtalen mellom nettselskap og uttakskunde, som allikevel kan påvirke ordningen for TPV. Det vurderes når avtalen må avklares med tilstøtende og overliggende netteiere, når avtalen må forelegges systemansvarlig, og til slutt hvordan RME kan påvirke avtalene i sin rolle som klageinstans for uenighetsaker, og deres metode for å fastsette vilkår for tilknytning og bruk av nettet. Konklusjonen gis i kapittel 5 igjennom en vurdering av reguleringen og utfordringene med TPV slik det i dag er regulert, med forslag til forbedringer.

---

⁴² Mestad (2019) s. 89

⁴³ Særlig NOU 2022: 6

⁴⁴ Bergo (2019) s. 192 med henvisninger

⁴⁵ Mestad (2019) s. 107

⁴⁶ Eriksen (2019) s. 304

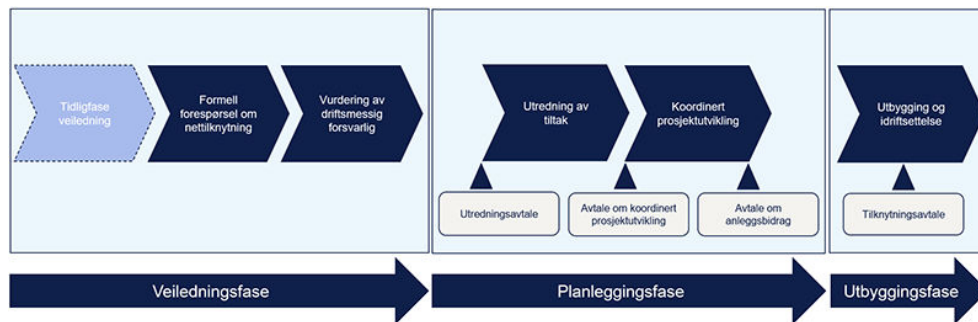
⁴⁷ Oppgaven ble levert 25. november

2 Forholdet til alminnelig nettilknytning i Norge

2.1 Innledning

For å kunne undersøke TPV, skal ordningen her plasseres i systemet det tilhører for å se sammenhengen med utfordringene alminnelig nettilknytning i Norge har. Nettilknytning er regulert i energilovens kapittel 3 om elektriske anlegg. Særlig er §§ 3-3 og 3-4 viktige for nettilknytning for uttakskunder, i sammenheng med NEM-forskriften §§ 3-1 og 3-2.

Nettilknytning er prosessen for å fysisk gi sluttkunde et tilknytningspunkt i strømmettet.⁴⁸ Dette gjøres enten ved å anlegge nettanlegg frem til tilknytningspunkt på kundens forbruksenhet, eller ved å anvise kunden til et tilknytningspunkt i nettet, og kunden må anlegge nettanlegg fra deres forbruksenhet til tilknytningspunktet.⁴⁹ Uttrykket nettilknytning vil her omfatte to tilfeller: prosessen for å fysisk knytte en ny sluttkunde til strømmettet som ikke har nettilknytning fra før, og prosessen for å øke kapasiteten til en allerede tilknyttet kunde. Dette skyldes at tilknytning etter enl. § 3-3 og 3-4 både gjelder for nye anlegg og for forbruksøkninger. Prosessen for nettilknytning har, som illustrasjon 1 viser, tre ulike faser, en veiledningsfase, en planleggingsfase og en utbyggingsfase. Denne kan variere noe mellom ulike nettselskap, da prosessen ikke er lovfestet.⁵⁰

Illustrasjon 1: «Tilknytningsprosessen for strømmettet», Fornybar Norge (2023)

For tilknytning må kundene kontakte sitt lokale nettselskap, som skal veilede om prosessen, før kunden sender en formell forespørsel og nettselskapet utreder tilknytningen, med mål om å inngå en tilknytningsavtale.⁵¹ Nettselskapets innledende vurdering skal vise om tilknytningen er «driftsmessig forsvarlig» (DF) eller ikke.⁵² Kun tilknytninger som anses DF kan knyttes til nettet. Tilknytninger over «vanlig forbruk», som skal tilknyttes direkte i transmisjonsnettet eller som anses ikke DF grunnet begrensninger i transmisjonsnettet, må avklares med Statnett som transmisjonsnetts-eier.⁵³ Dersom tilknytningen krever koordinering med Statnett ved driftsstans, avklares tilknytningen med Statnett i deres rolle som systemansvarlig.⁵⁴

⁴⁸ Et tilknytningspunkt defineres i kontrollforskriften § 1-3 som «Punkt i overføringsnettet der det foregår innmatning eller uttak av kraft eller utveksling mellom nettselskap», det vil her brukes som punkt for *uttak* av kraft.

⁴⁹ Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 37 og RME (2024e)

⁵⁰ NOU 2022: 6 s. 97

⁵¹ Statnett (2024a) og Fornybar Norge (2023)

⁵² NEM-forskriften § 3-2 andre ledd, Se kapittel 2.4 og 3.3.3 nedenfor

⁵³ Statnett (2023), se kapittel 4.2 nedenfor

⁵⁴ Se kapittel 4.3 nedenfor

Tilknytning som anses ikke DF, vil uten TPV måtte vente i kø frem til nytt nett er bygget ut, og tilknytningen anses DF. Ledetiden, tiden fra nye nettanlegg begynner planleggingen til de står ferdige, anslås å være rundt 7-14 år.⁵⁵ Det vil si at kunder kan bli stående i kø for tilknytning i lang tid om de må vente på nytt nett. I mellomtiden må de inngå avtale om anleggsbidrag, som kan være svært kostbart.⁵⁶ TPV vil komme inn som et alternativ til kø og anleggsbidrag i planleggingsfasen, slik at man raskere kommer til utbygging og endelig tilknytningsavtale.

Resten av kapittel 2 vil ta for seg nettselskapenes plikt til å tilknytte nye kunder (kapittel 2.2), når en tilknytning anses å være DF (kapittel 2.3), hva anleggsbidrag er og hvordan det påvirker TPV (kapittel 2.4), til slutt hva som kreves for å få dispensasjon fra plikten til å tilknytte nye kunder (kapittel 2.5). På denne måten kartlegges de sentrale rettslige utgangspunktene TPV springer ut fra.

2.2 Kort om nettselskapenes leveringsplikt og tilknytningsplikt

Nettselskaper er sterkt regulert fordi det er naturlige monopol, og har flere plikter med betydning for TPV. Dette gjelder særlig leveringsplikten, jf. enl. § 3-3 og tilknytningsplikten for uttaks kunder, jf. enl. § 3-4. Videre er også investeringsplikten som kan utløses etter bestemmelsene sentrale, sammen med den generelle plikten til å gi uttaks kunder markedsadgang, jf. NEM-forskriften § 4-6. Spørsmålet er hvilket utgangspunkt og rammer disse bestemmelsene setter for TPV.

Etter NEM-forskriften § 4-6 har «alle som etterspør» det, rett på markedsadgang.⁵⁷ Denne markedsadgangen innebærer å tilby de nødvendige nettjenester som gir kunden adgang på kraftmarkedet for å kjøpe strøm.⁵⁸ Bestemmelsen ble flyttet til NEM-forskriften med tredje energimarkedspakke, og erstattet energilovforskriftens § 4-4.⁵⁹ Kravet til markedsadgang er ansett å inneholde en tilknytningsplikt, men tradisjonelt kun der det er ledig kapasitet.⁶⁰ Nettadgang er avgjørende for markedsadgang, da det ikke er mulig å ha den ene uten den andre.⁶¹ Tilknytningsplikten springer ut av dette utgangspunktet, og er nærmere fastsatt i enl. §§ 3-3 og 3-4. Det kanskje viktigste kravet NEM-forskriften § 4-6 stiller til tilknytning er at markedsadgang skal gis på ikke-diskriminerende vilkår.⁶²

Nettselskap som bygger, eier og driver nettanlegg, kan kun gjøre dette med anleggs- eller områdekonsesjon, jf. enl. §§ 3-1 og 3-2. Anleggskonsesjon gis for et enkelt anlegg, og områdekonsesjoner for et geografisk område som gjør det unødvendig med anleggskonsesjon per installasjon.⁶³ Områdekonsesjonærer opererer distribusjonsnett og har en plikt til å *levere* alle kunder på sitt område elektrisk energi, også kalt *leveringsplikten*.⁶⁴ Leveringsplikten er tredelt; den innebærer en plikt til å levere strøm i konsesjonsområdet, en plikt til å tilknytte nye anlegg for uttak (*tilknytningsplikt*) og en plikt til å investere i nødvendige nettanlegg (*investeringsplikt*). Dette fremgår av ordlyden i enl. § 3-3, og enda tydeligere i NEM-forskriften § 3-1 første ledd første punktum. Plikten innebærer å etablere nettanlegg

⁵⁵ NOU 2022: 6 s. 24

⁵⁶ Kontrollforskriften kapittel 16, se kapittel 2.4 nedenfor

⁵⁷ Energidepartementet (2018) s. 20-21

⁵⁸ NEM-forskriften § 4-6 første ledd første punktum, Energidepartementet (2018) s. 20-21

⁵⁹ Forskrift 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften), Energidepartementet (2018) s. 20-21, 44 og 62, Prop. 4 S (2017-2018)

⁶⁰ Bjerke (2013) s. 28, Naas-Bibow (2011) s. 80, Falch (2004) s. 31

⁶¹ Wasenden (2007) s. 77

⁶² Se kapittel 3.5 nedenfor

⁶³ Energilovforskriften § 3-3 og Naas-Bibow (2011) s. 127

⁶⁴ Enl. § 3-3 første ledd første punktum og tredje ledd og Bjørnebye (2021) note 2 til enl. § 3-4

frem til tilknytningspunkt på kundens forbruksenhet.⁶⁵ Leveringsplikten strekker seg altså langt ved å pålegge områdekonesjonær en omfattende plikt til å sørge for at kunden har nettilgang.

Anleggskonesjonærer i regionalnettet og transmisjonsnettet, har kun en *tilknytningsplikt*, ikke en leveringsplikt.⁶⁶ Tilknytningsplikten i enl. § 3-4 innebærer en plikt til å «tilknytte nye anlegg for uttak av elektrisk energi».⁶⁷ For anleggskonesjonærer innebærer plikten å anvise uttakskunden til et passende tilknytningspunkt, hvor kunden selv må etablere nettanlegg fra tilknytningspunktet til forbruksenheten.⁶⁸ Også tilknytningsplikten inneholder en *investeringsplikt* som skal sørge for nødvendige investeringer ved nettilknytninger, både for nettselskapene som står for tilknytningen, og nettselskap som påvirkes av tilknytningen.⁶⁹ Tilknytningsplikten for anleggskonesjonærer strekker seg altså ikke like langt som for områdekonesjonærer hvor plikten strekker seg frem til forbruksenheten.

Strømutvalget⁷⁰ og Reiten-utvalget⁷¹ foreslo begge å utvide tilknytningsplikten etter enl. § 3-4 slik at den tilsvarer tilknytningsplikten i enl. § 3-3, men dette er enda ikke innført.⁷² Selv om tilknytningsplikten etter enl. §§ 3-3 og 3-4 er av ulikt omfang, er det overlapp mellom bestemmelsene på flere punkter. Både for områdekonesjonærer og anleggskonesjonærer gjelder tilknytningsplikten også for forbruksøkninger som forespørres av eksisterende kunder.⁷³ Etter ordlyden sidestilles forespørsler om forbruksøkning med nye tilknytningsforespørsler. I tillegg er det viktigste fellestrekket at bestemmelsene hjemler utgangspunktet for all nettilknytning, at alle uttakskunder som forespør det skal tilknyttes, og at plikten for å gjennomføre tilknytningen tilligger konesjonæren.

For at dette utgangspunktet skal kunne gjennomføres er både anleggs- og områdekonesjonærer pålagt en *investeringsplikt* når det er «nødvendig» eller «tilknytningen utløser investeringsbehov».⁷⁴ Denne plikten utdypes i NEM-forskriften §§ 3-1 og 3-2, som presiserer at investeringsplikten omfatter den utbygging som gir den nødvendige nettkapasitet som skal til, eller som gjør tilknytningen «driftsmessig forsvarlig».⁷⁵ Utgangspunktet er at netteier skal investere i nytt nett når en forespørsel om tilknytning krever dette. Ordlyden peker mot at netteier må ta kostnaden av utbygging, men det er lagt opp til en modell hvor uttakskunder som ønsker nettilknytning som ikke anses «driftsmessig forsvarlig» har to valg; betale anleggsbidrag eller inngå en avtale om TPV.

Kravet til markedsadgang, leveringsplikten, tilknytningsplikten og investeringsplikten setter utgangspunktet for alle nettilknytningssaker: alle som etterspør det, har krav på tilknytning. Utgangspunktet er at tilknytning som ikke umiddelbart er tilgjengelig skal skje gjennom nettinvesteringer og innkreving av anleggsbidrag. Et alternativ til dette er å inngå en avtale om TPV. Tilknytningen skal uansett være gitt på ikke-diskriminerende, objektive, vilkår.

⁶⁵ Tidligere «klemme på husvegg, eller ved innføring gjennom grunnmur», nå gjerne ihht. NEK 399, jf. NOU 2022: 6 s. 97, Ot.prp. nr. 62 s. 41

⁶⁶ Enl. § 3-4 første ledd, NEM-forskriften § 3-2, Bjørnebye (2021) note 2 til enl. § 3-4, Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 37-38 og 43-44, NOU 2022: 6 s. 96-97

⁶⁷ Enl. § 3-4 første ledd, NEM-forskriften § 3-2 og Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 43

⁶⁸ NOU 2022: 6 s. 113

⁶⁹ Enl. § 3-4 første ledd og NEM-forskriften § 3-2 første ledd andre punktum

⁷⁰ NOU 2022: 6

⁷¹ Reiten (2014)

⁷² NOU 2022: 6 s. 113 og Reiten (2014) s. 43-44

⁷³ Enl. §§ 3-3 første ledd tredje punktum og 3-4 første ledd tredje punktum

⁷⁴ Enl. §§ 3-3 første ledd og 3-4 første ledd

⁷⁵ NEM-forskriften §§ 3-1 andre ledd og 3-2 første ledd andre punktum

2.3 «Driftsmessig forsvarlig» tilknytning og redundant forsyning

Ved nettilknytning og forbruksøkning må netteiere vurdere om kapasiteten det er søkt om er «driftsmessig forsvarlig» (DF), jf. NEM-forskriften 3-2 andre ledd. Det er først når en tilknytning anses for ikke å være DF, at det er aktuelt å inngå avtale om TPV.⁷⁶ Om en tilknytning er DF må også avklares med de ansvarlige for overliggende, og tilstøtende, nett.⁷⁷ Det er krav til at denne første avklaringen skal skje vederlagsfritt, jf. kontrollforskriften § 17-5 første ledd.⁷⁸ Videre er det krav til at vurderingen skal skje innen rimelig tid, jf. ENK-2022-594, hvor nettselskapet hadde brutt tilknytningsplikten ved å bruke 15 måneder på å avklare om tilknytning var DF. Spørsmålet er derfor *når* en tilknytning anses å være DF. Enkelt forklart er en tilknytning driftsmessig forsvarlig i de tilfellene forespurt kapasitet er lik eller lavere enn ledig kapasitet i nettet.⁷⁹ Det er allikevel ulik praksis blant nettselskaper for hvordan vurderingen gjøres, og informasjonen om prosessen er lite tilgjengelig.⁸⁰ Dette reflekteres i at det for vurderingene legges til grunn hvert enkelt nettselskaps «driftspolicy», som sier noe om risikoen selskapet er «villig til å ta».⁸¹ At ulike nettselskaper er villig til å påta seg ulik risiko reflekteres også i at ulike nettselskaper er villig til å inngå en ulik mengde avtaler om TPV, da grensen for når denne typen tilknytning er DF også påvirkes av risiko-evalueringer.

Som utgangspunkt skal DF-vurderingen være konkret i hvert enkelt tilfelle, og baseres på at eksisterende kunders leveringskvalitet ikke påvirkes.⁸² Det er i NOU 2022: 6 (Nett i tide) påpekt at det er flere momenter som skal hensyntas i vurderingen. Først *termisk kapasitet*, det vil si faktisk effekt som skal tas ut, videre krav til *spenningskvalitet*, at tilknytningen ikke påvirker andres eller uttakskundens krav til spenningskvalitet etter leveringskvalitetsforskriften⁸³, videre krav til *leveringspålitelighet*, det vil si at kunder har krav på nettilgang selv ved strømbrydd, både ved vedlikehold og ekstern påvirkning.⁸⁴ Dersom nettselskapene bryter kravene til leveringspålitelighet står de i fare for å få beregnet KILE, og med det få lavere inntektsramme.⁸⁵

Kravene til leveringskvalitet, spenningskvalitet, risikoen for KILE med mer, bidrar sammen til at det er utbredt i Norge med *redundant* forsyning, ofte omtalt som «N-1».⁸⁶ Dette innebærer at nettselskapene i realiteten har dobbel kapasitet av det nødvendige. Det vil som et utgangspunkt gi en forsyning for alminnelig forbruk, og en forsyning som vil slå inn dersom den alminnelige faller ut grunnet vedlikehold eller ekstern påvirkning. Denne sikkerhetsventilen sørger for høy forsyningssikkerhet, og gir lav risiko for netteiere, samtidig som det betyr at det i store deler av nettet til enhver tid er kapasitet som ikke utnyttes. Norge er med dette systemet av flere kritisert for en for konservativ beregning av ledig kapasitet.⁸⁷ Slik den innledende risiko-vurderingen i dag gjøres kan den ikke ta hensyn til om tilknytningen kun er «uforsvarlig» i 2 timer midt på dagen, de kaldeste dagene

⁷⁶ NOU 2022: 6 s. 97

⁷⁷ NOU 2022: 6 s. 104, se kapittel 4.2 nedenfor

⁷⁸ NVE Høringsdokument 6/2018

⁷⁹ NOU 2022: 6 s. 104

⁸⁰ NOU 2022: 6 s. 60 og 97

⁸¹ NOU 2022: 6 s. 104

⁸² NOU 2022: 6 s. 104-105

⁸³ Forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet (leveringskvalitetsforskriften)

⁸⁴ Se kapittel 3.4.2 nedenfor

⁸⁵ Se kapittel 3.4.2 nedenfor

⁸⁶ NOU 2022: 6 s. 104-105

⁸⁷ Aabø (2022) s. 8, Sandin (2024), NOU 2023: 3 s. 19

i året.⁸⁸ Ved å inngå avtale om TPV vil den doble kapasiteten som er på plass til enhver tid kan da benyttes i de to timene, og den resterende tiden er tilknytningen uansett forsvarlig. Forsyningssikkerheten er da noe lavere i de to timene, og som ekstra beskyttelse vil avtalen gi nettselskapet lov til å koble ut, eller redusere, uttakskundens kapasitet dersom noe skulle oppstå som gjør dette nødvendig.

2.4 Anleggsbidrag

Dersom uttakskunden ønsker alminnelig nettilknytning, «skal» nettselskapet innkreve anleggsbidrag for å dekke kostnader dette påfører dem.⁸⁹ Anleggsbidrag skal etter 2019 kreves av alle netteiere, på alle nettnivåer.⁹⁰ Innkreving av anleggsbidrag skal gjøres både ved forespørsel om tilknytning, økt kapasitet og bedre kvalitet når forespørselen «utløser» en investering i nettet.⁹¹ Etter ordlyden vil det ikke være tilgjengelig for nettselskapet å kreve anleggsbidrag når tilknytningen ikke fører til nettutbygging. Unntaket fra dette utgangspunktet er om nettet er utbedret de siste 10 årene ved hjelp av anleggsbidrag og det enda er anleggskostnader som gjenstår.⁹² Det skal da kreves anleggsbidrag.⁹³ Dersom anleggsbidrag ikke betales, faller tilknytningsplikten bort.⁹⁴

Reglene om anleggsbidrag sørger for at den økonomiske belastningen ikke kun tilfaller nettselskapene, men deles med uttakskunder som vil ha en økonomisk gevinst av tilknytning.⁹⁵ Videre er anleggsbidrag ansett å være et «lokaliseringssignal», slik at kundene flytter dit anleggsbidraget er lavest, og på den måten sørger for at det bygges nett der det er samfunnsøkonomisk gunstig. På den andre siden kan anleggsbidrag være svært kostbare, og flere har tatt til orde for at ordningen burde erstattes med en tilknytningsavgift.⁹⁶ Dette skyldes blant annet at anleggsbidrag treffer skjevt, da noen aktører betaler dyrt i anleggsbidrag, mens andre blir «gratispassasjerer» der anlegg allerede er bygget ut. For noen vil dyre anleggsbidrag bidra til at de ikke har råd til å binde seg til nettet. Ikke alle har mulighet til å flytte på det de ønsker å tilknytte, og det er heller ikke sikkert at samfunnet ønsker kunden flyttet. Det gir for eksempel lite mening å flytte en ny barneskole eller el-billadestasjon til et annet sted grunnet høye anleggsbidrag.

Anleggsbidrag bidrar til høye transaksjonskostnader for uttakskunden, og hindrer med det flere uttakskunder å knytte seg til nettet. Avtale om TPV er et alternativ for kunden til å betale anleggsbidrag, og et alternativ for nettselskapet til å gjøre nettinvesteringer.⁹⁷ Dersom nettselskapet ikke ønsker å inngå avtale om TPV, og mener nettinvesteringer er samfunnsmessig irrasjonelt, er alternativet å søke om dispensasjon fra tilknytningsplikten.⁹⁸

⁸⁸ NOU 2022: 6 s. 97

⁸⁹ Kontrollforskriften § 16-1 første ledd, NVE Høringsdokument 6/2018 s. 17-18

⁹⁰ Forskrift 27. juni 2018 nr. 1092 om endring i forskrift om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffer. NVE Høringsdokument 6/2018 s. 18. Se overgangsbestemmelse i kontrollforskriften § 16-12 for anleggsbidrag i regional- og transmisjonsnettet.

⁹¹ Kontrollforskriften § 16-1 første ledd, NVE Høringsdokument 6/2018 s. 17-18

⁹² Kontrollforskriften § 16-1 andre ledd, NVE Høringsdokument 6/2018 s. 18

⁹³ NOU 2022: 6 s. 37, på s. 37-39 er det også skissert noen særlige hensyn for anleggsbidrag i tilknytning i regional- og transmisjonsnettet som ikke påvirker diskusjonen av forholdet mellom anleggsbidrag og TPV.

⁹⁴ Ordlyden «skal» i kontrollforskriften § 16-1 første ledd, RME (2024d), RME vedtak 202407240-8 s. 3

⁹⁵ NOU 2022: 6 s. 37, NVE Høringsdokument 6/2018 s. 18

⁹⁶ NOU 2022: 6 s. 39-40

⁹⁷ Energidepartementet (2018) s. 3

⁹⁸ Enl. §§ 3-3/3-4 andre ledd

2.5 Dispensasjon fra leveringsplikten og tilknytningsplikten

En siste mulighet i en situasjon der nettilknytningen ikke anses å være DF er at netteier søker om dispensasjon.⁹⁹ I et slikt tilfelle vil kunden miste sin rett på tilknytning etter forespørselen. For områdekonsesjonærer søkes slik dispensasjon hos RME, for anleggskonsesjonærer hos Energidepartementet.¹⁰⁰ Ordlyden for områdekonsesjonærer, «særlige grunner», peker i retning av en høy terskel, hvor det må spesielle grunner til, men grensen synes lavere enn for anleggskonsesjonærer hvor grensen går ved «ekstraordinære tilfeller».

Dette støttes i forarbeidene, hvor Energidepartementet senest i 2018 la til grunn at dispensasjon fra tilknytningsplikten etter Enl. § 3-4 er ment å være en «sikkerhetsventil for helt spesielle situasjoner», når tilknytningen kan komme på kant med forsyningssikkerheten.¹⁰¹ Hva gjelder dispensasjon etter enl. § 3-3 er det i forarbeidene fra 1990, hvor ordlyden var den samme, lagt til grunn at dispensasjon er aktuelt når tilknytningen «med rimelighet» ikke kan skje på «vanlige betingelser».¹⁰² Det vises blant annet til hytteeiendommer og til anlegg der tilknytning fra annet fordelingsverk anses mer samfunnsmessig rasjonelt. Det er med andre ord også her en høy terskel. Ved å åpne for TPV blir terskelen for dispensasjon muligens enda høyere, da det legges opp til et alternativ når tilknytning ikke er DF.

2.6 Delkonklusjon

Kapittelet har gjennomgått og vurdert den alminnelige nettilknytningsprosessen i Norge, og plassert hvordan TPV knytter seg til denne. Utgangspunktet er at alle har krav på markedsadgang, og at det derfor er en leverings- og/eller tilknytningsplikt som ligger på alle nettselskap. Tilknytning skal kun gjennomføres når den er DF. Når den ikke er det må kundene betale anleggsbidrag eller inngå avtale om TPV. Dersom nettinvesteringer ikke er samfunnsmessig rasjonelt, kan nettselskapene søke om dispensasjon fra leverings- og/eller tilknytningsplikten. TPV er altså et alternativ når alminnelig nettilknytning ikke er DF, og får utnyttet den restkapasiteten som allerede ligger i det norske strømmettet grunnet de høye kravene gitt til nettselskap for leveringsplikt.

---

⁹⁹ Enl. §§ 3-3/3-4 andre ledd

¹⁰⁰ Enl. §§ 3-3/3-4 andre ledd, Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 38, Prop.5 L (2017-2018) s. 67

¹⁰¹ Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 38, Prop.5 L (2017-2018) s. 34-35

¹⁰² Ot.prp. nr. 43 (1989-1990) s. 87-88

3 Lovreguleringen av TPV mellom netteier og uttakskunde

3.1 Innledning

Forrige kapittel vurderte hvilke rammer den alminnelige tilknytningsprosessen setter for TPV, og hvilke utfordringer TPV kan være med på å løse. I dette kapittelet er målet å vurdere selve forskriftsbestemmelsene for TPV, og hvilke rammer denne setter i lys av relevante forskrifter. Aller først plasseres TPV i tilknytningsprosessen i kapittel 3.2. Så vurderes bestemmelsenes første punktum og dens implikasjoner sett hen til kontrollforskriften i kapittel 3.3. Senere vurderes hvordan bestemmelsenes andre punktum skal forstås i kapittel 3.4. Det vurderes også mot krav til leveringskvalitet og KILE og andre økonomiske konsekvenser. I kapittel 3.5 behandles TPV og kravet til nøytralitet og ikke-diskriminering. Til slutt belyses hvordan TPV skal plasseres i landskapet av fleksibel nett-utnyttning, med en vurdering mot tariff-systemet og Euroflex som marked for fleksibelt forbruk i kapittel 3.7.

Det ble åpnet for at nettselskaper og uttakskunder kunne inngå permanente avtaler om TPV fra 15. april 2021, igjennom endringsforskrift 7. april 2021 nr. 1072. Tredje ledd i NEM-forskriften §§ 3-1 og 3-2 lyder nå:

Et nettselskap og en uttakskunde kan inngå avtale om tilknytning med vilkår om utkobling eller begrensning i forbruket. Det skal ikke gis kompensasjon til uttakskunden ved inngåelse av slik avtale eller ved utkobling eller begrensning i forbruket i henhold til avtalen.

Med andre ord kan både områdekonsesjonærer, etter § 3-1, og anleggskonsesjonærer, etter § 3-2, inngå slike avtaler med sine uttakskunder. Før endringen var det kun mulig å inngå avtale om TPV som en midlertidig løsning, frem til nettinvesteringer var gjort, og alminnelig tilknytning var DF.¹⁰³ Etter endringen er det mulig å inngå både permanente og midlertidige avtaler om TPV. En midlertidig TPV vil bidra til kortere ledetid for uttakskunden, da de ikke trenger å vente på utbyggingen som trengs for at tilknytning blir DF. Samtidig vil en midlertidig løsning kreve betaling av anleggsbidrag, og på den måten bidra til utbygging av nytt nett. En permanent tilknytning vil derimot ikke kreve anleggsbidrag, da tilknytningen ikke «utløser» et behov for nettinvesteringer.¹⁰⁴ Også den permanente løsningen forkorter ledetiden til uttakskunden, men innebærer en større risiko da de ikke kan belage seg på en alminnelig tilknytning i fremtiden. RME legger til grunn at TPV ikke skal være hovedregelen, men kun skal gjøres unntaksvis.¹⁰⁵ Dette reflekteres ikke i ordlyden, som kun legger opp til et «kan»-skjønner, hvor det synes opp til hvert enkelt nettselskap. Dette skjønnet vurderes nærmere i kapittel 3.3.

Det kommer frem av intervjuene at TPV er lite aktuelt i distribusjonsnettet, da det tar relativt kort tid å opprette nødvendige anlegg for tilknytning. Oppgaven vil allikevel ta for seg tilknytning i alle nettnivåer i det videre da det ikke kan utelukkes at dette er aktuelt andre steder.

3.2 Plassering av TPV i prosessen for nettilknytning

Tilknytningsprosessen er som tidligere nevnt ikke lovregulert, og oppgaven har tidligere lagt til grunn tre ulike faser: veiledning, planlegging og utbygging.¹⁰⁶

¹⁰³ NOU 2022: 6 s. 97

¹⁰⁴ Kontrollforskriften § 16-1 første ledd

¹⁰⁵ RME (2023a)

¹⁰⁶ Se kapittel 2.1 over

Strømutvalget la på sin side til grunn at prosessen kan deles opp i fire trinn; forespørsel om tilknytning (1), vurdering av kapasitet og grovestimat av anleggsbidrag (2), utredning og beregning av anleggsbidrag (3), utbygging og idriftsettelse (4).¹⁰⁷ Vurderingen av om kunden kan tilknyttes på vilkår er lagt til grunn å være en del av vurderingen av kapasitet og grovestimat for anleggsbidrag. Jeg tolker dette dithen at vurderingen dermed gjøres i veiledningsfasen av tilknytningsprosessen.

Trinn 2 består av tre ulike faser, etter at nettselskapet har mottatt forespørselen om tilknytning må de:

- 1) undersøke tilgjengelig nettkapasitet,
- 2) vurdere om tilknytningen er driftsmessig forsvarlig,
- 3) *dersom den ikke er driftsmessig forsvarlig*, vurdere
  - a) nødvendig utbygging og anleggsbidrag
  - b) tilknytning med vilkår

Den innledende vurderingen i trinn 2 skal gi et grovestimat av nødvendig utbygging og anleggsbidrag, før en utredning av nettløsning og det reelle anleggsbidraget utregnes i trinn 3.¹⁰⁸ Hvordan dette skal overføres til TPV er ikke klart. En utredning av TPV er i seg selv mer omfattende enn den innledende vurderingen som gjøres for alminnelige tilknytninger. Den mest naturlige overføringen av dette til TPV blir slik jeg ser det å legge den innledende vurderingen til trinn 2, hvor nettselskapet åpner for å inngå TPV og kommer med et anslag på mulige vilkår for tilknytningen, før den reelle utredningen gjøres i trinn 3. Utredning vurderes videre i kapittel 3.3.3.

Det er videre uklart om *både* nødvendig utbygging med estimert anleggsbidrag og TPV må vurderes, eller om nettselskapene står fritt til å velge. Det er også et spørsmål om TPV må vurderes overhode. Spørsmålet er når, og om, TPV *skal* vurderes og hvilke plikter som påligger nettselskapet til å informere om, utrede og inngå avtale om TPV. Spørsmålene besvares under.

3.3 Implikasjonene av at avtale om TPV er regulert som frivillig i NEM-forskriften §§ 3-1 og 3-2 tredje ledd første punktum

Det rettslige grunnlaget for TPV er NEM-forskriften, §§ 3-1/3-2 tredje ledd, hvor første punktum lyder:

Et nettselskap og en uttakskunde kan inngå avtale om tilknytning med vilkår om utkobling eller begrenning i forbruket. [...]

Etter ordlyden er en avtale om TPV ikke noe nettselskapene må tilby, men noe de «kan». Videre må heller ikke uttakskundene godta et slikt tilbud, men de «kan». At en slik avtale vil være frivillig for partene å inngå legges også til grunn av Strømnettutvalget, RME og Energidepartementet.¹⁰⁹ Ingen av partene kan derfor kreve en slik avtale, men står fritt til å inngå avtale om TPV der de finner det ønskelig. Ordlyden er taus om hvorvidt TPV må utredes, vurderes eller informeres om, og eventuelt når og hvordan dette skal gjøres. Det er det som vil vurderes i det følgende.

Ordlyden presiserer også at vilkårene kan knytte seg både til redusert forbruk, og utkobling. Hvordan dette skal se ut i praksis er opp til nettselskapet og uttak-

¹⁰⁷ NOU 2022: 6 s. 100

¹⁰⁸ NOU 2022: 6 s. 100

¹⁰⁹ NOU 2022:6 s. 97, RME (2024b), Energidepartementet (2020)

skunden som inngår avtalen. Utkobling og/eller reduksjon i forbruket som følger av avtalen, vil ikke være et brudd på tilknytningsplikten.¹¹⁰ Dersom kunden kobles ut eller får redusert forbruket i strid med avtalen vil det beregnes KILE. Denne sammenhengen diskuteres videre i kapittel 3.4.2.

At det er frivillig å inngå en avtale om TPV har flere følger som må problematiseres. For det første hvorvidt netteieres informasjons- og veiledningsplikt strekker seg til å inkludere TPV. I forlengelsen av dette er det et spørsmål om netteiere, som en del av utredningsplikten, har en plikt til å utrede om en slik avtale er tilgjengelig i det enkelte tilfellet, og hvem som skal ta kostnaden for utredningen. Videre er spørsmålet hvor terskelen går for at nettselskapene kan si nei til en slik avtale, i de tilfellene der uttakskunden ønsker avtale, sett hen til stillingen de har som monopol-haver. Disse spørsmålene er undersøkt under.

3.3.1 Informasjonsplikten

Det første spørsmålet er om netteiere har en plikt til å informere uttakskunden om at tilknytningsavtaler med vilkår finnes som alternativ til alminnelig tilknytning. Etter NEM-forskriften § 4-7 tredje ledd har nettselskaper en informasjonsplikt overfor sine kunder.¹¹¹ Denne plikten strekker seg uten forespørsel til «vilkår for bruk av nettet», og ved forespørsel til «vilkår som er aktuelle for kunden». Selv om TPV i tilfeller kan være vilkår som er aktuelle for kunden, er det ikke alle nettselskaper som er villige til å inngå slike avtaler. At det er lagt opp til et «kan»-skjøn i NEM-forskriften, §§ 3-1/3-2 tredje ledd første punktum gjør på en side at det er gitt frie tøyler til nettselskapene for å ikke inngå slike avtaler. I forlengelsen av dette er det unaturlig å pålegge selskapene å informere om en avtale nettselskapet ikke er villige til å inngå. Dette peker i retning at nettselskapenes informasjonsplikt kun strekker seg til de alminnelige vilkår for tilknytning.

Samtidig må bestemmelsen leses i lys av formålet og leverings- og tilknytningsplikten den springer ut fra. Etter NEM-forskriften § 1-1 er formålet med NEM-forskriften å legge til rette for «et effektivt energimarked» som er drevet *samfunnsmessig rasjonelt*. Bestemmelsens andre ledd speiler formålsbestemmelsen i energiloven, enl. § 1-2, og legger vekt på at både allmenne og private interesser skal hensyntas. Vurderingstemaene «samfunnsmessig rasjonell» og «allmenne interesser» tar sikte på en avveining av ulike hensyn.¹¹² Det er klart at et stort omfang av *allmenne interesser* vil falle innunder betegnelsen.¹¹³ Det pekes på at loven skal sikre riktig ressursbruk og sikre en samfunnsøkonomisk tilpasning og *effektivisere* kraftmarkedet.¹¹⁴

TPV er klart innenfor formålet om å effektivisere kraftmarkedet. TPV fører til kortere ledetider, bedre utnyttelse av eksisterende nettkapasitet og permanente avtaler vil i tillegg føre til at det ikke er nødvendig å bruke ressurser på nettutbygging. TPV bidrar også til at næringsliv får koblet seg på, som eksplisitt er nevnt i forarbeidene som viktig.¹¹⁵ Det vil være et brudd med disse formålene dersom nettselskapene ikke trenger å informere om mekanismer som kan bidra til å oppfylle de. Videre peker Strømutvalget på at informasjon overfor kunder i en tilknytningsprosess er svært sentralt.¹¹⁶ RME legger til grunn at informasjonsplikten etter NEM-forskriften § 4-7 strekker seg til forespørsel om kapasitet.¹¹⁷ Videre uttrykker

¹¹⁰ Energidepartementet (2020)

¹¹¹ Tidl. Energilovforskriften § 4-4 jf. Energidepartementet (2018) s. 62

¹¹² Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) s. 13

¹¹³ Ot.prp. nr. 43 (1989-1990) s. 84

¹¹⁴ Ot.prp. nr. 43 (1989-1990) s. 83

¹¹⁵ Ot.prp. nr. 56 (2000-2001) s. 14

¹¹⁶ NOU 2022: 6 s. 98-99

¹¹⁷ RME (2023b) s. 11

de også at nettselskapene «skal» informere kunder om TPV.¹¹⁸ Dette bakteppet peker med styrke i retning av at nettselskapene har en plikt til å informere sine kunder om TPV.

Det er videre et spørsmål om veiledningsplikten i forvaltningsloven § 11 påfaller nettselskap, og om denne plikten utvider nettselskapenes informasjonsplikt.¹¹⁹ Veiledningsplikten påfaller alle «forvaltningsorgan». Spørsmålet er derfor om nettselskaper er forvaltningsorgan. Veiledningsplikten vil ikke gjelde for Statnett, da Statnett er et statsforetak, og med det ikke underlagt forvaltningslovens bestemmelser, jf. statsfol. § 4.¹²⁰ Som forvaltningsorgan regnes «et hvert organ for [...] kommune», jf. § 1 andre punktum. Nettselskaper som sådan er skilt ut fra det offentlige styret, og de ulike tilfellene må vurderes konkret, hvor momenter i vurderingen er virksomhetens art, om det foreligger rettslig eller faktisk monopol, graden av offentlig tilknytning og politisk styring.¹²¹ De private selskapene som driver små deler av regionalnettet vil nok falle utenfor, med mindre de treffer enkeltvedtak, jf. bestemmelsens tredje punktum. De større nettselskapene derimot, som i hovedsak er eid av kommuner, er i en særegen monopol-stilling, og forvalter viktig infrastruktur. Lovavdelingen har uttalt at et nettselskaps monopol taler for at de faller innunder begrepet.¹²² Uttalelsene ble gitt om ordlyden i offentliglova, som er den samme som etter forvaltningsloven. De satte en grense ved tilfellene der private utøver en «ikkje uvesentleg innverknad» på selskapet. Etter dette er det naturlig å lande på at de kommunalt eide nettselskapene faller innunder forvaltningsloven, og med det har en veiledningsplikt overfor sine kunder.

Spørsmålet er hvor langt denne plikten strekker seg. TPV synes å være innenfor nettselskapenes «saksområde», jf. fvl. § 11 første ledd. Veiledningen skal gjøre uttakskunden i stand til å ivareta egne interesser, jf. ordlyden «ivareta sitt tarv». Det sentrale her blir om å unnlate å informere om TPV gjør kunden mindre i stand til å ivareta egne interesser. Når TPV er frivillig, anser jeg det slik at å inkludere TPV i den alminnelige veiledningsplikten blir å trekke plikten langt. Dette fordi uttakskunden ikke ensidig kan kreve avtalen, uavhengig av om den informeres om. Av hensyn til oppgavens omfang velger jeg å ikke gå videre med andre spørsmål om forvaltningslovens anvendelse på nettselskaper.

Selv om veiledningsplikten ikke strekker seg til å inkludere TPV, mener jeg at nettselskapene har en informasjonsplikt som omfatter TPV etter NEM-forskriften § 4-7. Et sentralt poeng er at nettselskapene kundene kontakter står nærmest til å informere om de tilgjengelige formene for tilknytning. At nettselskapet selv ikke er villige til å inngå TPV er i seg selv ikke nok for ikke å informere om dette alternativet slik jeg ser det. I en situasjon der det ikke er tilgjengelig kapasitet hos nettselskapet kunden kontakter, kan kunden velge å kontakte andre dersom han har mulighet til å flytte. Det er også mulig at å ved inkludere TPV i informasjonsplikten vil nettselskaper måtte sette seg inn i TPV, som igjen kan øke bruken av det.

3.3.2 Må både anleggsbidrag og TPV vurderes

Det ble i kapittel 3.2 lagt til grunn at Trinn 2 består av tre ulike faser, der fase tre er å vurdere nødvendig utbygging og anleggsbidrag og/eller tilknytning med vilkår dersom tilknytningen ikke er driftsmessig forsvarlig. Spørsmålet er om både anleggsbidrag og TPV må vurderes, eller om det er rom for å velge. Strømutvalget skriver at nettselskapene vurderer «om det er nødvendig med utbygging og eventuelt hva det kan koste kunden i form av anleggsbidrag, eller om kunden kan til-

¹¹⁸ RME (2024d)

¹¹⁹ Lov 10. februar 1967 nr. 10 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)

¹²⁰ Lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak, Statnett (2024c)

¹²¹ Ot.prp. nr. 102 (2004-2005) s. 27-28

¹²² NOU 2003:30 s. 53, Lovavdelingen (2001), Lovavdelingen (2002).

knyttet på vilkår».¹²³ Avhengig av hvordan man leser Strømutvalgets uttalelse kan vurderingen av om kunden kan tilknyttes på vilkår enten forstås som et alternativ til å vurdere utbygging og anleggsbidrag, eller som et neste trinn av selve vurderingen som skal gjøres i tillegg til vurderingen av utbygging og anleggsbidrag.

Kontrollforskriften § 16-2 bokstav c sier at nettselskapene plikter å gi kunden et estimert anleggsbidrag, vederlagsfritt og uten ugrunnet opphold. Det finnes ingen tilsvarende regel for TPV, så selskapene står tilsynelatende fritt til å vurdere når de ønsker å gjennomføre, og om de ønsker å gjennomføre en slik vurdering. Da kontrollforskriften § 16-2 bokstav c krever estimat for anleggsbidrag kan man ikke gjøre vurderingen av TPV, uten at man også vurderer anleggsbidrag. Etter ordlyden ser det ut til at en vurdering av TPV må skje *i tillegg til* et estimat for anleggsbidrag.

Allikevel skal estimert anleggsbidrag gis kun «når kunde utløser anleggsbidrag etter § 16-1». Etter § 16-1 første ledd utløses anleggsbidrag når nettselskapet må gjøre investeringer grunnet kundens tilknytning. I tilfeller der nettselskapet og uttakskunde har blitt enige om å heller utrede permanent TPV, vil nettinvesteringer ikke være nødvendige. Det peker i retning av at estimat for anleggsbidrag ikke er nødvendig i slike tilfeller. Samtidig vil estimert anleggsbidrag muligens hjelpe prosessen ved å informere om den alternative kostnaden for tilknytning. Jeg kan ikke se at lovverket hindrer en løsning der både estimert anleggsbidrag og estimerte vilkår for TPV gis. I tillegg vil det være nødvendig å gi et estimat for anleggsbidrag i de tilfellene der TPV er ment å være midlertidig.

Det er videre spørsmål om estimatet for TPV også skal gjøres uten ugrunnet opphold, tilsvarende kravet for estimatet for anleggsbidrag. Dette er i ikke lovregulert. Det er over lagt til grunn at vurdering av TPV ikke må vurderes i tillegg til vurderingen av anleggsbidrag, med mindre TPV er ment å være midlertidig. I tilfellene med midlertidig TPV vil det gi lite mening om den ene prosessen, estimerte anleggsbidrag, må gjøres *uten ugrunnet opphold*, men den andre prosessen, estimerte vilkår for TPV, ikke har samme kravet. Gode grunner taler for at de to situasjonene bør likebehandles, og at også vurderingen av TPV bør omfattes av kravet til uten ugrunnet opphold. Det er videre et krav i forvaltningspraksis til at tilknytning etter enl. § 3-3 og NEM § 3-1 skal skje uten ugrunnet opphold.¹²⁴ Der er også i NEM-forskriften §§ 3-2 fjerde ledd et krav til at utredning og nettutbygging for å gjøre tilknytning DF skal gjøres uten ugrunnet opphold. Sett hen til at hensikten med reguleringen er at opphold i prosessen til enhver tid skal være *begrunnet* legger jeg til grunn at også utarbeidelsen av vilkår som gjør tilknytningen DF skal skje uten ugrunnet opphold.

Hvor omfattende vurderingen på dette stadiet må være, og hvor grensen går mot utredning, som skal skje i neste trinn, er ikke klart. For normale tilknytninger vil det reelle grunnlaget for beregning av anleggsbidrag ikke klarlegges før i utredningen. Dette diskuteres i det følgende.

3.3.3 Utredningsplikten

Som en del av tilknytningsplikten har netteiere en utredningsplikt.¹²⁵ NEM-forskriften § 3-2 beskriver utredningsplikten som en plikt til «å planlegge, søke konsesjon for og investere i nye nettanlegg». Utredningsplikten er med andre ord linket til prosessen for å bygge ut nett. Det passer dårlig med utredning av TPV, da ordningen ikke har som mål å bygge nye nettanlegg. Det reiser spørsmål om, og eventuelt i hvilke tilfeller, utredningsplikten inneholder en plikt til å utrede TPV. I tillegg blir spørsmålet hva som inngår i den utredningsplikten. Når TPV er DF besvares i kapittel neste del.

¹²³ NOU 2022:6 s. 100

¹²⁴ NVEs vedtak 201503482-7, RME vedtak 202407240-8, RME (2024c) s. 5

¹²⁵ Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 44

Slik det ble lagt til grunn i kapittel 3.2 er tilknytningsprosessen splittet mellom veiledning og utredning i trinn 2 og 3. Det er ikke snakk om en «utredning» før i trinn 3, så en spesifikk utredning av TPV vil være mer nærliggende trinn 3, på samme måte som en spesifikk utredning av nettløsning og anleggsbidrag etter alminnelig tilknytning. Hverken forarbeidene til enl. §§ 3-3 og 3-4 som kom før TPV, eller høringsnotatene til Energidepartementet fra innføringen av TPV, nevner annen utredning enn av nettinvesteringer med anleggsbidrag.¹²⁶ Dette fører til en vanskelig situasjon der det er uvisst om utredningen av TPV er en del av veiledningen, trinn 2, eller utredningsstadiet, trinn 3. Forskjellen er særlig viktig for nettselskapene for å vite om de kan ta betalt for utredningene eller ikke etter kontrollforskriften § 17-5.

Etter kontrollforskriften § 17-5 første ledd skal nettselskapet foreta den innledende DF-vurderingen *vederlagsfritt*. «Videre utredninger» skal nettselskapet imidlertid ta betalt for, jf. tredje ledd. Ordlyden taler isolert sett for at utredning av avtale om TPV kan forholdsmessig kreves dekket av kunden, jf. tredje ledd andre punktum. Allikevel står «videre utredninger» tilknyttet «og utarbeidelse av konsesjonssøknad», som taler for at disse skal leses i sammenheng, og at det her er tale om utredninger i forbindelse med konsesjonssøknad for nettanlegg. For TPV er konsesjon ikke det endelige målet, da målet er å utnytte det eksisterende nettet.

Denne tolkningen støttes også av at TPV ikke er et alternativ for alle uttakskunder, og det vil være en unødvendig kostnad å utrede TPV for disse kundene. Når avtalen er frivillig er det videre unødvendig å pålegge netteiere å utrede TPV når de uansett ikke er villige til å inngå en slik avtale. Ved å pålegge utredning TPV i slike tilfeller vil ledetiden bli unødvendig lang for kunden, og være i strid med kravet til «uten ugrunnet opphold».¹²⁷ At enhver tilknytningsforespørsel utløser en utredningsplikt for TPV kan derfor ikke være tilfellet.

Samtaler med industrien tyder på at utredningskostnadene sjeldent blir lagt på uttakskunde, og at nettselskapene på denne bakgrunn er tilbakeholdne med å åpne for tilknytningsavtaler med vilkår. Statnett har derimot i sin nye rammeavtale lagt til grunn at utredning av vilkår for TPV skal betales av kunden etter reglene i kontrollforskriften.¹²⁸ At kostnaden for utredning vil belastes uttakskunden er også uttalt i veiledningen på deres hjemmesider.¹²⁹ Med andre ord mener Statnett at betaling for utredning av TPV kan pålegges uttakskunden etter gjeldende rett. Statnetts tolkning har støtte i ordlyden i kontrollforskriften § 17-5.

Energiklagenemnda tok i sak ENK-2022-594 stilling til om utredningskostnader etter kontrollforskriften § 17-5 er omfattet av overgangsregelen i § 16-12 om anleggsbidrag i regional- og transmisjonsnettet. Det ble vurdert om utredningskostnader var en del av anleggsbidraget, noe nemnda svare positivt på.¹³⁰ I deres fremstilling legger de vekt på at «Utredningskostnader etter 17-5 ledd gjelder nettinvesteringer i regional- og transmisjonsnettet.»¹³¹ Dette trekker i retning av at utredningskostnader er en del av anleggsbidraget for nettinvesteringer, og dermed ikke kan kreves for utredning av TPV som ikke krever nettinvesteringer. Spørsmålet nemnda tar stilling til er ikke det samme som her besvares. Uttalelsene kan derfor ikke gis avgjørende vekt for vårt spørsmål.

Hensikten bak utredningsplikten er å gjøre tilknytningen DF, slik at nettselskapet får oppfylt sin tilknytningsplikt, jf. NEM-forskriften 3-2 andre ledd. Ved å la utredning av vilkår for avtale om TPV omfattes av kontrollforskriften § 17-5, oppnås dette målet igjennom vilkår som gjør tilknytningen DF. Samtidig ble kon-

¹²⁶ Energidepartementet (2020)

¹²⁷ Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 37

¹²⁸ Statnett (2024g) punkt 4

¹²⁹ Statnett (2024k)

¹³⁰ ENK-2022-594 avsnitt 72

¹³¹ ENK-2022-594 avsnitt 69

trollforskriften § 17-5 innført for å dekke nettselskapenes usikkerhet tilknyttet utredningen av store prosjekter.¹³² Dette skyldes at nettanlegg tidligere ikke kunne kreve garanti for utredningskostnader, slik at kostnaden ble liggende hos dem dersom tilknytningsforespørsler ble trukket.¹³³ Det er tydelig at utredningskostnadene er ment å dekke dette, og skal trekkes fra når avtale om anleggsbidrag inngås, jf. kontrollforskriften § 16-5 første ledd. For avtaler om TPV inngås det ikke avtale om anleggsbidrag, med mindre avtalen er midlertidig.

Slik jeg leser ordlyden i lys av sammenhengen i loven og forarbeidene kan utredningskostnader ikke kreves i tilfeller der ikke anleggsbidrag og nettinvesteringer er målet. Selv om ordlyden isolert sett kan tale for at utredningskostnader kan kreves, er det med hensyn til formålet bak bestemmelsen vanskelig å innfortolke et skille mellom utredninger og nettinvesteringer. Etter dette kommer jeg til at forskriften må tolkes dithen at nettselskapet må dekke utredninger av aktuelle vilkår for avtale om TPV. Lovverket ser ut til ikke å ta hensyn til at TPV nå er et permanent alternativ til nettinvesteringer.

En annen måte å tolke ordningen med utredningskostnader på er å se på det som en del av avtalen mellom nettselskap og uttakskunde. Lovverket avskjærer ikke fra å ta betalt for andre utredninger, men sier noe om når det *skal* kreves utredningskostnader. Dersom man ser hen til at avtalen mellom nettselskap og uttakskunde er frivillig, er det mulig å gjøre kostnader for utredninger av vilkår for TPV en del av denne. På den måten kan nettselskapene ta betalt for utredninger de etter loven ikke plikter å gjennomføre. Ved å kunne legge kostnaden over på uttakskunden oppnås formålet bak utredninger, nemlig å gjøre tilknytning DF. På denne måten gis nettselskapene større insentiv for å inngå avtaler om TPV. Jeg mener dette er innenfor regelverket slik det nå står.

3.3.4 «Driftsmessig forsvarlig»-vurdering av vilkår

I kapittel 2.2 ble det spesifisert at alminnelig tilknytning må anses *ikke* driftsmessig forsvarlig for at det skal være aktuelt å vurdere TPV. Kravet til driftsmessig forsvarlighet inntreffer ikke før uttakskunden skal kobles til nettet.¹³⁴ Før dette punktet brukes DF-vurderinger som innledende risikovurderinger, slik det ble spesifisert i kapittel 2.2, og er uforpliktende overfor kunden og ikke veldig omfattende.¹³⁵ I utredningen benyttes DF-vurderinger som *dimensjoneringskriteria*, det vil si at nettselskapene bruker DF-vurderinger underveis for å finne ut hvilke nettinvesteringer som trengs for å gjøre tilknytningen driftsmessig forsvarlig.¹³⁶ Spørsmålet her er hva som skal til for at en TPV anses som *driftsmessig forsvarlig* når DF-vurderingen brukes som dimensjoneringskriteria for vilkår.

Vilkårene som avtales i TPV skal, istedenfor nettutbygging, gjøre tilknytningen DF. Vurderingen av om en alminnelig tilknytning er DF er i stor grad er opp til nettselskapene, så lenge det er som godt begrunnet.¹³⁷ Når det er opp til nettselskapene hva som er driftsmessig forsvarlig ved alminnelig tilknytning, vil dette også måtte gjelde for vurderingen av om vilkårene i TPV *gjør* tilknytningen DF. Dette er i alle fall tilfellet for midlertidige avtaler, hvor det vektlegges i forarbeidene at vilkårene «ikke må medføre problemer for eksisterende nettkunder eller for leveringskvaliteten og forsyningssikkerheten i kraftsystemet».¹³⁸ Altså må DF-vurderingen i alle fall inneholde en vurdering av om leveringskvaliteten og forsyningssikkerheten til eksisterende kunder i nettet kan opprettholdes på tilsvarende nivå.

¹³² NVE Høringsdokument 6/2018 s. 58-59

¹³³ NVE vedtak 201703337-8

¹³⁴ Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 37 og RME (2024c) s. 12

¹³⁵ RME (2024c) s. 12-13

¹³⁶ RME (2024c) s. 12

¹³⁷ RME (2024c) s. 31

¹³⁸ Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 37-38

Vilkårene må videre bidra til at tilknytningen gir «akseptable virkninger» ut ifra en «teknisk faglig vurdering av nettet».¹³⁹ Hva som er akseptable virkninger har ikke departementet eller RME klarlagt.¹⁴⁰

RME legger til grunn at også samfunnsøkonomiske hensyn kan vektlegges i DF-vurderingen.¹⁴¹ Energidepartementet legger i forarbeidene til grunn at tilknytningen skal gi «akseptable virkninger» ut ifra en «teknisk faglig vurdering av nettet» og nevner ikke samfunnsøkonomiske hensyn.¹⁴² I tillegg er utsagnene et svar til industrien som spesifikt etterspør om samfunnsøkonomiske hensyn kan gjøres. Slik jeg leser energidepartementets uttalelser trekker de i retning at samfunnsøkonomi ikke kan hensyntas i vurderingen. RME baserer sitt syn på en sammensatt vurdering. Først av kriteriet «technically and economically justified» gitt i tredje elmarkedsdirektiv.¹⁴³ Så på at det er satt økonomisk kriteria for å dispensere fra tilknytningsplikten for produsenter i NEM § 3-3, og at det derfor bør kunne vektlegges i DF-vurderingen for uttakskunder hva gjelder investeringsbeslutningen. Til slutt trekker de frem egen praksis, som støtter opp under vurderingen. Vurderingene som gjøres er gode, og når praksisen fra NVE/RME går tilbake til 2015 synes det hensiktsmessig å legge dette til grunn når lovgiver ikke har korrigert denne.

Hva som skal til for at vilkårene gjør tilknytningen *driftsmessig forsvarlig* omtales svært lite i forarbeidene, og vurderingen faller derfor tilbake på de alminnelige kriteriene for tilknytning. Disse er i stor grad opp til nettselskapene, så lenge de er objektive og ikke-diskriminerende, jf NEM-forskriften § 4-6. Selv om vurderingen i stor grad er lik som for alminnelig tilknytning må nettselskapene ta noen andre hensyn, da det må fokuseres på om vilkårene som er foreslått er tilstrekkelige for at nettet kan driftes forsvarlig.

3.4 Kompensasjon og økonomiske insentiver for å inngå avtale om TPV og NEM-forskriften §§ 3-1 og 3-2 tredje ledd andre punktum

Andre punktum i bestemmelsenes tredje ledd omhandler kompensasjon for inngåelse av avtalen og for utkobling og annen begrensning av strømleveringen.

[...] Det skal ikke gis kompensasjon til uttakskunden ved inngåelse av slik avtale eller ved utkobling eller begrensning i forbruket i henhold til avtalen.

Ordlyden ser ut til å avskjære all slik kompensasjon fullstendig ved bruk av uttrykket «skal ikke». Det er også presisert at det ikke kan gis kompensasjon uansett tilfelle, hverken ved avtaleinngåelse eller når vilkårene skal tas i bruk. I høringsnotatet fra Energidepartementet er det uttrykt at utkobling eller reduksjon som følger av avtalen ikke kan kompenseres ved «for eksempel redusert nettleie».¹⁴⁴ Ordlyden og forarbeidene er kortfattede, men klare, på at nettselskapene er avskåret fra å gi uttakskunder kompensasjon i enhver form for å inngå TPV. Spørsmålet som besvares i kapittel 3.4.1 er om denne reguleringen er formålstjenlig, og i hvilke tilfeller det allikevel kan gis kompensasjon. I kapittel 3.4.2 besvares hvordan brudd på leveringskvalitet eller annet allikevel kan gi kompensasjon eller få økonomiske konsekvenser av betydning for TPV. Til slutt, i kapittel 3.4.3, vurderes hvilke insentiver, om noen, nettselskapene har til å inngå flere avtaler om TPV.

¹³⁹ Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 38

¹⁴⁰ RME (2024c) s. 31

¹⁴¹ RME (2024c) s. 32

¹⁴² Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 38

¹⁴³ RME (2024c) s. 32, EØS-avtalens vedlegg IV nr. 22, Direktiv 2009/72 EF

¹⁴⁴ Energidepartementet (2020) s. 3

3.4.1 Kompensasjon for å inngå avtale om TPV

Formålsbestemmelsene i energiloven, § 1-2, og NEM-forskriften, § 1-1, taler for en effektiv utnyttelse av strømmettet. Dette oppnås blant annet gjennom flere avtaler om TPV, se diskusjonen i kapittel 3.3.1. Ved å åpne for kompensasjon vil man kunne få flere uttaksunder inn på dette sporet. Dette gjelder kanskje særlig om det skal åpnes for å føre allerede etablerte kunder med lavere avbruddskostnader over på avtaler om TPV.¹⁴⁵ Ved inngåelse av TPV må uttakskunden godta, påta seg risikoen og selv betale prisen det innebærer, at kundens strømlevering er ustabil. Samtidig unngår nettselskapet kostnaden av å bygge ut mer nett, og får brukt sine ressurser til andre nettutbygginger. Denne risikovurderingen taler for at det bør være mulig å gi kompensasjon.

Ordlyden er klar, det skal ikke gis kompensasjon. Det må sees i lys av inngåelse av en avtale om TPV som ikke er midlertidig, gjør at det ikke inngås avtale om anleggsbidrag.¹⁴⁶ På denne måten nyter uttakskunden et økonomisk gode.¹⁴⁷ At dette er en fordel er tydelig da det er flere kunder som etterspør avtale om TPV.¹⁴⁸ RME har sagt om TPV at «Slike avtaler tillater nettselskapene å koble ut kunder i spesifikke tilfeller, enten med eller uten at kunden kompenseres for dette.»¹⁴⁹ Dette taler for at de mener det er mulig å kompensere for inngåelse. Tolkningen ble imidlertid gitt av RMEs sommerstudenter, og da det strider med ordlyden i bestemmelsen er det ikke nærliggende å tillegge uttalelsen vekt i denne sammenhengen.

Det er også viktig at eventuell kompensasjon ikke bryter med kravene til objektive og ikke-diskriminerende vilkår, jf. NEM-forskriften § 4-6 og 4-14. Ved å tillate kompensasjon ville fleksible kunder ha en enda større fordel inn i avtalen om tilknytning. Kunder som kan inngå avtale om TPV har muligheten til å, i enkelte tilfeller, tilknyttes raskere enn kunder som trenger alminnelig tilknytning. Ved å åpne for kompensasjon ville store uttaks kunder, som TPV er særlig attraktivt for, ha en særlig fordel.¹⁵⁰ Dette er sannsynlig å bryte med kravet til markedsadgang på objektive og ikke-diskriminerende vilkår for andre kunder i kø, jf. NEM-forskriften § 4-6. Etter dette lander jeg på at det i tråd med ordlyden og energidepartementets uttalelser er gode grunner som taler for at det ikke skal gis kompensasjon for TPV.

Det neste spørsmålet er når det allikevel kan gis kompensasjon. Ordlyden avskjærer muligheten til kompensasjon ved avtaleinngåelse og ved utkobling eller reduksjon «i henhold til avtalen». Det vil si at det skal gis kompensasjon for utkobling og begrensninger som ved normal tilknytning, for de tilfellene som ikke er detaljert i avtalen mellom partene.¹⁵¹ Som følge av dette må avtalene detaljere for hvilke tilfeller, og hva som skal til, for at nettselskapene skal kunne koble kunden ut, eller begrense forbruket.¹⁵² Hvilke økonomiske konsekvenser avtaler om TPV kan få besvares i det videre.

3.4.2 Leveringskvalitet og økonomiske konsekvenser ved brudd på levering

Det er flere krav som setter rammer for kraftleveringen til netteierne. Disse vil påvirke vurderingen av driftsmessig forsvarlighet, og risiko-vurderingen nettselskapene gjør når de vurderer å tilby TPV.¹⁵³ Særlig tre risiko-faktorer er sentrale

¹⁴⁵ NOU 2022: 6 s. 105-106

¹⁴⁶ NOU 2022: 6 s. 105-106

¹⁴⁷ NOU 2022: 6 s. 105

¹⁴⁸ NOU 2022: 6 s. 105

¹⁴⁹ Behringer (2014) s. 8

¹⁵⁰ Energidepartementet (2020) s. 2

¹⁵¹ Energidepartementet (2020) s. 4

¹⁵² Energidepartementet (2020) s. 4 og RME (2024b)

¹⁵³ NOU 2022: 6 s. 104-105 og kapittel 2.3 over

i vurderingen av TPV, kravet til leveringskvalitet, inntektsjustering ved ikke-levert energi, KILE, og erstatning i form av utbetaling ved svært langvarige avbrudd (USLA). Spørsmålet som her vil bli besvart er hvilke krav dette setter til netteier, og hvordan det påvirker avtale-inngåelse av TPV. Vurderingene henger sammen da leveringskvalitet handler om kortvarige avbrudd og forstyrrelser i leveringen, mens kvalitetsjusterte rammer og erstatning ved ikke-levering gjelder lengre avbrudd i leveringen.¹⁵⁴

Det første spørsmålet er hvordan krav til leveringskvalitet påvirker TPV. Det er i leveringskvalitetsforskriften fastsatt grenseverdier for kvalitet på strømmen som leveres. Eiere, drivere og brukere av nett, samt systemansvarlig omfattes av forskriften, jf. § 1-2 første ledd. Kvaliteten til strømmen settes av standarden EN 50160, med noen strengere krav etter forskriften.¹⁵⁵ For stor aktivitet i nettet, eller for mye støy fra noen kunder, kan føre til endringer i leveringskvaliteten hos andre kunder i nettet. Om strømmen har avvikende kvalitet, vil netteier måtte utføre tiltak straks.¹⁵⁶ Overtredelse av plikten til å rette feil vil kunne ilegges overtredelsesgebyr av RME, som fører tilsyn med forskriftens krav.¹⁵⁷ Også Statnett som systemansvarlig vil i noen tilfeller av leveringskvalitetsavvik være ansvarlig, jf. Fos. § 17 sjette ledd andre punktum. Ved å øke mengden tilknytning som til tider ikke er driftsmessig forsvarlig, vil det være større risiko for at strømmen avviker fra det avtalte. Denne risikoen rapporterer nettselskapene at de ikke er villige til å ta.

Det er mulig for nettselskapene å avtale en leveringskvalitet som avviker fra det som er bestemt i leveringskvalitetsforskriften, jf. § 1-3. Som det fremkommer av samme bestemmelse vil en slik avtale ikke påvirke andre kunders leveringskvalitet. En avtale om avvik fra bestemmelsene må avtales særskilt, jf. § 4-1. Med andre ord vil en slik avtale måtte gjøres med alle uttakskundene i område som blir påvirket av den potensielle tilknytningen, som vil være svært omfattende for nettselskapene. Dette er derfor ikke en god løsning.

En vurdering av leveringskvalitet er sentralt i vurderingen av om en tilknytning er driftsmessig forsvarlig.¹⁵⁸ Dette skyldes at en tilknytning som vil føre til dårligere leveringskvalitet for andre nettbrukere ikke vil være driftsmessig forsvarlig.¹⁵⁹ RME uttaler at spenningsforstyrrelser er en uunngåelig del av å drifte et kraftsystem.¹⁶⁰ De har, blant annet på denne bakgrunnen, flere ganger ansett noe avvik fra leveringskvaliteten som innenfor rammene av leveringskvalitetsforskriften så lenge det gjøres tiltak, eller ikke er en generell trend i nettselskapets drift.¹⁶¹ Allikevel er det umulig for nettselskapene ikke å ta hensyn til kravene forskriften fremsetter når de skal vurdere forsvarligheten av å tilknytte nye kunder i et nett de allerede anser som «fult».

Den andre spørsmålet er hvordan reguleringen av konsekvenser for ikke-levert energi påvirker TPV. Innledningsvis avgrenset oppgaven mot den generelle inntektsreguleringen av nettselskaper. Reguleringen av KILE og USLA er unntaket fra dette, da spesielt KILE i stor grad rapporteres i intervjuene å påvirke vurderingene selskapene gjør av TPV. KILE og USLA reguleres i kontrollforskriften kapittel 9 og 9A. Etter forskriftens § 9-1 skal nettselskapenes inntekt *kvalitetsjusteres for avbrudd-*

¹⁵⁴ NVE Rapport 3/2000 viser at KILE ordningen ble innført som et insentiv til å forbedre leveringskvaliteten, før leveringskvalitetsforskriften ble innført i 2004.

¹⁵⁵ RME vedtak 201907898-6

¹⁵⁶ Leveringskvalitetsforskriften § 2-1 første ledd

¹⁵⁷ Leveringskvalitetsforskriften § 5-2a, Direktiv 2009/72 EF artikkel 37, Energidepartementet (2018) s. 24

¹⁵⁸ NOU 2022: 6 s. 104

¹⁵⁹ NOU 2022: 6 s. 104, se også kapittel 2.3 over

¹⁶⁰ RME vedtak 201907898-6

¹⁶¹ RME vedtak 201907898-6, NVE vedtak 201105810-10 (opprettholdt av OED vedtak 14/395), NVE 200801873-8

skostnader som skyldes «feil eller planlagte utkoblinger i høyspenningsanlegg», samt enkelte andre feil og avbrudd i lavspenningsanlegg og fordelingstransformatorer. Hvor store disse avbruddskostnadene er, er gitt i § 9-2. Avbruddskostnadene skal trekkes fra nettselskapets årlige inntektsramme, jf. forskriftens § 7-1. At avbruddskostnader som skyldes «feil» skal medregnes innebærer at også feil som skyldes tredjemann skal innberegnes.¹⁶² Bjørnebye (2014) legger til grunn at dette også gjelder for ansvarsbetingende handlinger.¹⁶³

KILE beregnes for hvert strømbrydd, og skal reflektere avbruddets konsekvens for kunden.¹⁶⁴ Heller enn at kundene betales for strømbryddet, trekkes det beregnede beløpet fra neste inntektsramme for nettselskapet. Enkelt forklart vil dette si at jo mer KILE som beregnes for selskapet, jo mindre får de i inntekt i senere år.¹⁶⁵ Selv om KILE ikke er en direkte utgift i form av erstatning til kundene, fører ordningen til at nettselskapene beregner KILE med i sine vurderinger av driftsmessig forsvarlighet og nettinvesteringer.¹⁶⁶ At også feil som skyldes tredjemann skal beregnes med fører til at alle nye tilknytninger må vurderes for den potensielle påvirkningen på KILE. Alle nye tilknytninger som til tider ikke vil være DF, vil øke sannsynligheten for strømbrydd. Dette igjen gjør mer risikable tilknytninger, som TPV kan være, mindre attraktive.

Der uttakskunden bryter sine plikter etter avtalen, på en slik måte at nettselskapet påføres KILE overfor andre kunder har Statnett valgt å pålegge dette ansvaret uttakskunden i sin nye nettavtale.¹⁶⁷ Det er med andre ord ikke særegent for vilkårsavtaler, men standard i tilfeller der kunden er skyld i feilen. Allikevel er det klart at for slike forhold er det nettselskapet som har bevisbyrden, og at de ikke står fritt til å legge den over på kunden. Suldal Elverk forsøkte en slik løsning overfor Småkraft i 2014, hvor NVE kom frem til at et slikt vilkår var i strid med tilknytningsplikten i el. § 3-4.¹⁶⁸ Selv om det i oppgaven her er snakk om uttakskunder må det samme gjelde, da tilknytningsplikten på dette området må anses å være den samme. At bevisbyrden og selve erstatningen ligger på nettselskapene i et slikt tilfelle fører igjen til at transaksjonskostnadene for inngåelse av vilkårsavtaler er svært høye.

USLA er, i motsetning til KILE, en direkte erstatning utbetalt til kundene for langvarige strømbrydd på over 12 timer, jf. kontrollforskriften § 9A-1 første ledd. Bestemmelsen dekker kun «husholdninger og fritidsboliger», og er derfor mindre relevante for næringskunder. Bestemmelsen er også tilsynelatende mindre relevant for TPV som er mer aktuelt i regionalnettet hvor det er få husholdninger og fritidsboliger. Allikevel vil utbetalingene, samt beregning av KILE, skje i distribusjonsnettet også når feilen oppstår i overliggende nett.

Det er i dagens ordning ingen unntak, justeringer eller mulighet for dispensasjon for KILE eller USLA som skyldes andres TPV.¹⁶⁹ Det må også pekes på at det er en svært høy terskel for å dispensere fra den økonomiske reguleringen.¹⁷⁰ Dispensasjon gis kun i tilfeller der de økonomiske konsekvensene for nettselskapet anses «svært store», med henvisning til insentivene ordningen er ment å gi.¹⁷¹ Kravene til leveringskvalitet, KILE og USLA fører generelt til at nettselskapene premieres for å

¹⁶² Bjørnebye (2014) s. 174-179

¹⁶³ Bjørnebye (2014) s. 176

¹⁶⁴ RME (2021b) s. 1

¹⁶⁵ RME (2021b) s. 1, RME (2024a)

¹⁶⁶ RME (2021b) s. 1, RME (2024a)

¹⁶⁷ Statnett (2024e), Statnett (2024f) s. 9

¹⁶⁸ NVE vedtak 201502919-7

¹⁶⁹ KILE skal ikke beregnes for avbrudd i tråd med avtale om TPV, det er her snakk om strømbrydd som skyldes feil som kommer av en TPV. Se kapittel 3.4.2 over.

¹⁷⁰ Se f.eks. NVE vedtak 201836696-13

¹⁷¹ NVE vedtak 201836696-13

drifte nettet med konservativt, med så lav risiko som mulig. Dette er meget problematisk sett opp mot nettselskapenes monopolstilling, og deres samfunnsoppgave. Ordningene hindrer nettselskaper fra å ønske å utnytte tilgjengelig kapasitet via ordninger som TPV.

3.4.3 Insentiver for å inngå avtaler om TPV

Spørsmålet her er hvorvidt nettselskapene har incentiver, til å inngå flere avtaler om TPV. Slik reguleringen er nå, vil flere avtaler om TPV føre til mer KILE, gjennom at nettselskapene tar på seg mer risiko. Denne utgiften kan ikke belastes uttakskunden som forårsaker den, da nettselskapet er ansvarlige for håndteringen av avtalen. Dette får igjen betydning for forbrukerne igjennom økte tariffer og med det høyere nettleie for alle nettselskapets kunder.¹⁷² For brukerne av nettet er dette svært lite gunstig.

Nettselskapene opplyser at det finnes ingen incentiver for nettselskapene til å inngå denne typen avtaler. RME opplyser at tilknytningsavtaler med vilkår blir brukt i praksis langt mindre enn de så for seg. Både industrien, og nettselskap, peker på at incentiver kunne bidratt med at flere avtaler på vilkår ble inngått. Nettselskapene må ved inngåelse av avtaler om TPV ta på seg et ansvar for å drifte avtalene. Når mange av avtalene krever fysisk tilstedeværelse for gjennomføring, krever de store ressurser.¹⁷³ I tillegg kan flere avtaler samtidig kreve mer av nettselskapene, for å holde orden på de ulike vilkårene i drift.

At det ikke finnes incentiver til å inngå TPV skiller seg fra da tilknytningsplikten i regional- og transmisjonsnettet ble innført i 2010. Da tilknytningsplikten ble utvidet ble det vektlagt at nettselskapene hadde et ansvar for å utvikle og utnytte nettet på best mulig måte.¹⁷⁴ Ved å utvide tilknytningsplikten til å inkludere et krav til å utrede hvordan, på hvilke vilkår og når det kan være aktuelt med TPV, vil flere nettselskaper måtte sette seg inn i hvordan å anvende slike avtaler. Om det i tillegg kan gjøres lønnsomt for nettselskapene er det mulig at flere avtaler vil inngås.¹⁷⁵

Det å sette et slikt krav til netteiere er enklere dersom tilknytningsplikten utvides.¹⁷⁶ En utvidet tilknytningsplikt innebærer en likebehandling av kunder i distribusjons-, regional- og transmisjonsnettet ved at alle har krav på nettilknytning frem til tilknytningspunkt hos uttakskunden. Dagens tilknytningsplikt i enl. § 3-4 går kun frem til nærmeste tilknytningspunkt, og ikke helt frem til tilknytningspunkt hos uttakskunden.¹⁷⁷ På grunn av dette har det blitt flere aktører i regionalnettet som ikke har strømmnett som hovedvirksomhet. Disse aktørene har selv en tilknytningsplikt overfor nye aktører som ønsker tilknytning i deres nett. Ved at kun nettselskap drifter nett, vil det være mulig å legge et større ansvar på nettselskapene for å tilby TPV.

3.5 Vilråsavtaler, kordningen og kravet til nøytralitet for nettselskap

En avtale om TPV føre til at kunden kan tilknyttes tidligere, og unngå å stå i kø. Inngåelsen av avtaler om TPV vil derfor kunne føre til at kunder som inngår slike avtaler får tilknytte seg tidligere enn kunder som står i kø for alminnelig tilknytning. Nettselskapene står da i fare for å bryte kravet til nøytralitet og likebehandling i NEM-forskriften § 4-14. Spørsmålet er da hvor grensen for brudd

¹⁷² Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 36

¹⁷³ Behringer (2024) s. 8

¹⁷⁴ Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 6, 17 og 21

¹⁷⁵ Hvordan å gjøre dette lønnsomt på en god måte må også sees hen til innteksreguleringene av nettselskapene. Jeg vil ikke ta for meg dette her. Se kapittel 1.2

¹⁷⁶ Reiten (2014) s. 43-44 og NOU 2022:6 s. 112 flg.

¹⁷⁷ Se kapittel 2.2 over

på nøytralitets- og likebehandlingsplikten går for tilknytning av uttakskunder på vilkår når det er andre uttakskunder i kø. Selv om behandling av køen er under endring, mener jeg at de generelle betraktningene i det følgende vil måtte gjelde uavhengig av om det innføres krav til modenhetsvurderinger og køen vil kunne endres.

Etter ordlyden i NEM-forskriften § 4-14 må nettselskapene behandle alle uttakskunder likt. All forskjellsbehandling vil kunne bryte med kravet til nøytralitet og likebehandling. Kravet kom inn med forskrift 30. juni 2020 nr. 1454 om endring i forskrift om netregulering og energimarkedet (NEM) som søkte å sikre skillet mellom nettvirksomhet og annen virksomhet, en gjennomføring av EUs tredje energimarkedspakke.¹⁷⁸ Det ble da flyttet fra energilovforskriften § 4-4 bokstav e, som satte tilsvarende krav til nøytral og ikke-diskriminerende opptreden.

Ordlyden legger opp til en streng vurdering av nøytralitet, selskapene «skal» være nøytrale og ikke diskriminere, i alle «beslutninger» og «handlinger». At kravet etter ordlyden også gjelder tilknytningssaker må sies å være klart, sett i sammenheng med at kravet også gis i kravet til markedsadgang i NEM-forskriften § 4-6. Dette er også lagt til grunn i NOU 2022: 6.¹⁷⁹ Med andre ord må nettselskapene stille de samme kravene for tilknytning til like aktører. At ulike aktører behandles ulikt vil ikke nødvendigvis stride med kravet til nøytralitet. For å synliggjøre dette er det stor forskjell på en ferdig enebolig som ønsker tilknytning, og et påtenkt industriprosjekt. Disse vil i sin natur måtte behandles ulikt. Like kunder derimot vil måtte behandles likt. Når det gjelder skillet mellom kunder i tilknytningskø, er det få relevante parametere å skille kundene på. RME la til grunn i vedtak 202119855-55 at et relevant, ikke-diskriminerende, kriterium vil være å skille mellom kunder som har uttrykt et ønske om TPV, og kunder som ønsker alminnelig tilknytning.¹⁸⁰ På den måten vil man kunne unngå å måtte spørre alle kundene i tilknytningskø før man inngår avtale om TPV med en kunde lenger bak i køen.

Det nevnte vedtaket bygget på en sak mellom Yara Norge AS (Yara) og Hydrokraft Glomfjord AS (HKG).¹⁸¹ RME mente at Yara, som områdekonsesjonær, hadde brutt kravet til likebehandling og nøytralitet i NEM-forskriften § 4-14 ved å tilknytte en uttakskunde på vilkår, uten at kunder i reservasjonskø var tilbudt den samme kapasiteten. Intrahouse Data Centers AS (Intrahouse) ble tilknyttet på vilkår om utkobling når Yara, som uttakskunde, benyttet de 15 MW tilknytningen gjaldt. RME la til grunn at HKG, som brakte saken inn for RME, på tidspunktet for tilknytning av Intrahouse var foran Intrahouse i reservasjonskøen hos Yara. Hydrokraft var ikke blitt tilbudt de 15 MW med vilkår som Intrahouse ble tildelt, som ble avgjørende for at RME kom til at Yara hadde brutt kravet til likebehandling og nøytralitet.¹⁸² Etter RME sitt syn er det et klart brudd på nøytralitetsplikten å tilby TPV til en kunde lenger bak i køen, uten å ha gitt det samme tilbudet til de som står foran i køen. En slik løsning stemmer godt overens med kravet til likebehandling, da kunden foran i køen ikke skiller seg fra kunden bak i køen hva gjelder TPV med mindre de har avslått avtalen om TPV.

Saken er noe spesiell da Yara ikke er et alminnelig nettselskap, men også er uttakskunde i nettet der de er områdekonsesjoner, og selv la til grunn at de hadde inngått en fleksibilitetsavtale som uttakskunde med Intrahouse om at de kunne utnytte 15 MW av deres uttak når de ikke benyttet seg av denne kapasiteten.¹⁸³ RME mener en slik løsning ville stridt med energiloven med forskrifter, og la

¹⁷⁸ Prop. 35 L (2015-2016) s 5, RME Rapport 1/2020

¹⁷⁹ NOU 2022: 6 s. 102

¹⁸⁰ I det vesentlige opprettholdt av Energiklagenemnda i ENK-2024-0173

¹⁸¹ RME vedtak 202119855-55

¹⁸² RME vedtak 202119855-55 s. 27

¹⁸³ RME vedtak 202119855-55 s. 25

heller til grunn at avtalen var inngått av Yara som nettselskap, da det fremkom at avtalen mellom partene.¹⁸⁴ Yara måtte ikke rette forholdene, da Intrahouse hadde innrettet seg etter tildelingen.

RME legger altså tilsynelatende til grunn at for å kunne tilknytte en uttakskunde på vilkår, vil de som står foran i køen måtte være tilbudt den samme kapasiteten. Det er allikevel mulig å se for seg at det ikke vil være i strid med kravet til nøytralitet dersom kundene som står i kø har sagt nei til TPV i en tidligere prosess. I saken legger RME opp til at nettselskap kan velge å ha flere ulike køer, basert på hvilken type tilknytning kunden etterspør.¹⁸⁵ Slik jeg leser vedtaket er det altså mulig for nettselskap å plassere kunder i kø basert på om de kan godta vilkår eller ikke, og dermed senere om det vil oppstå mulighet for vilkårstilknytning kun forhøre seg med disse kundene. Jeg kommer etter dette til at grensen for å flytte kunder frem i køen når de ønsker vilkårstilknytning kun er tilgjengelig for nettselskapene i tilfeller der de øvrige uttakskundene i kø er tilbudt den samme vilkårskapasiteten, annen behandling vil være brudd på kravet til nøytralitet og ikke-diskriminering i NEM-forskriften § 4-14.

3.6 TPV sammenliknet med andre former for fleksible løsninger

TPV er en del av flere ordninger for å gjøre nettet mer fleksibelt. Det skal her klarlegges hvordan TPV skiller seg fra to andre typer fleksible løsninger for nett; *fleksibel forbrukstariff*¹⁸⁶ og *marked for forbrukerfleksibilitet*.¹⁸⁷ Ordningene har ulike subjekt, avtaleformer, vilkår for utkobling og insentiver for kunden og nettselskapet. *Fleksibel forbrukstariff* har vært i bruk i Norge i flere år, men *marked for forbrukerfleksibilitet* er enda på test-stadiet med prosjektet «Euroflex».

Fleksibel forbrukstariff innebærer at nettselskapene tilbyr redusert tariff til kunder mot at de godtar å kobles ut på kort varsel.¹⁸⁸ Å tilby en slik redusert tariff for forbruk som kan kobles ut var en plikt nettselskapene var pålagt frem til 1. juli 2012.¹⁸⁹ Selv om det ikke lenger er en plikt, har nettselskapene fremdeles anledning til å inngå slike avtaler.¹⁹⁰ Både en avtale om *fleksibel forbrukstariff* og *tilknytningsavtalen* er en del av nettavtalen mellom brukeren av nettet og nettselskapet.¹⁹¹ Denne avtalen er som utgangspunkt todelt, og etter RMEs nye metode, settes det krav til at det inngås to ulike avtaler.¹⁹² En *tilknytningsavtale* inngås ved tilknytning, mens en avtale om bruk av nettet inngås ved oppstart av forbruk. Til avtalen om tilknytning, vil en eventuell avtale om TPV være et vedlegg, og til en avtale om bruk av nettet, vil en avtale om *fleksibel forbrukstariff* være et vedlegg.

Avtalemotparten i avtaler om TPV og avtaler om bruk av nettet vil ikke alltid være det samme rettssubjekt. Dette skyldes at avtale om TPV kan inngås før nettet tas i bruk, og subjektet kan derfor endre seg. For eksempel vil en entreprenør av industripark som inngår avtale om TPV før utbygging, og den enkelte kunde i industriparken som inngår avtale om bruk av nettet når industriparken står ferdig være ulike rettssubjekter. Når uttakskunden etter *tilknytningsavtalen* og sluttkunden etter nettavtalen ikke er den samme vil dette sette nettselskapet i en vanskelig

¹⁸⁴ RME vedtak 202119855-55 s. 25

¹⁸⁵ RME vedtak 202119855-55 s. 27

¹⁸⁶ Energidepartementet (2020)

¹⁸⁷ Statnett (2024d)

¹⁸⁸ RME (2021a)

¹⁸⁹ Forskrift 5. juni 2009 nr. 616 om endring i forskrift om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffer

¹⁹⁰ RME (2021a)

¹⁹¹ Kontrollforskriften § 13-6

¹⁹² RME (2024f) s. 3

situasjon hva gjelder samspeilet mellom de to. Denne situasjonen vil ikke være et tilsvarende problem for avtaler om fleksibel forbrukstariff, da denne inngås med avtalen om bruk av nettet, eller enda senere.

Videre er det ulike insentiver for å inngå de ulike avtalene. Først ved at utkobling som følge av fleksibel forbrukstariffavtale ikke fører til beregning KILE. For TPV vil det beregnes KILE når utkoblingen skyldes andre forhold enn de som kommer frem av vilkårene i avtalen. Sånn sett er fleksible forbruksavtaler mer attraktive, da mangelen på beregning av KILE er et insentiv for nettselskapene. For uttakskundene er fritak for anleggsbidrag og tidligere tilknytning de største økonomiske insentivene for TPV. For fleksibel forbrukstariff derimot er insentivet lavere nettleie. Avtalene har flere likhetstrekk, ved at de frigjør nødvendig elektrisitet når nettselskapet har behov for dette, mot at uttakskundene strømforstyrrelse kobles ut eller reduseres. Allikevel løser de ulike problemstillinger: *fleksible kunder*¹⁹³ vil der tilknytning er DF, eller der de allerede er tilknyttet, velge fleksibel forbrukstariff. Der tilknytning *ikke* er DF vil alternativet være TPV. Med andre ord vil fleksibel forbrukstariff kunne være en del av løsningen for å håndtere ikke-regulerbar kraftforsyning (typetilfelle 1), men ikke mangel på nettkapasitet (typetilfelle 2), slik det ble skissert i kapittel 1.1.

Marked for forbrukerfleksibilitet skiller seg på flere punkter. Også her er subjektet som inngår avtalen sluttbrukeren, og de inngår en markedsavtale der de selv kobler seg ut i perioder mot betaling.¹⁹⁴ Dette skiller seg fra både fleksibel forbrukstariff og TPV, hvor nettselskapet har ansvaret for selve utkoblingen.¹⁹⁵ Euroflex tilbyr en markeds plass der nettselskaper vil kunne kjøpe kapasitet fra fleksible kunder. Markeds plassen fungerer i sanntid, og sluttkunden vil selv kunne forutse, og velge, *når* de skal kobles ut eller redusere forbruket. Andre former for forbrukerfleksibilitetsmarkeder har vært forsøkt, blant annet AI-flex som fokuserte på mer lokale fleksibilitetsmarkeder hvor uttakskundene handlet med hverandre.¹⁹⁶ Forbrukerfleksibilitetsmarkedene fungerer sammen med TPV og fleksible forbrukstariffer for et mer fleksibelt kraftmarked. Sammen løser de problemene når kunden oppdager at kunden har fleksibilitet, eller behov for en forbruksøkning som ikke er tilgjengelig. Dette er en god stund etter oppstart, når man inngår avtale om bruk av nettet, og kanskje årevis etter en tilknytningsavtale. Slike markeder kan være med på å løse både problemer knyttet til ikke-regulerbar kraftforsyning (typetilfelle 1), og mangel på nettkapasitet (typetilfelle 2).¹⁹⁷ Allikevel vil de være en del av løsningen på et senere tidspunkt, heller enn ved første tilknytning.

Også Irland, som står i mange av de samme utfordringene som Norge, legger vekt på å bedre fleksibilitet både i det eksisterende markedet, slik fleksibel forbrukstariff og marked for forbrukerfleksibilitet gjør, i tillegg til å legge til rette for mer fleksibel tilknytning.¹⁹⁸ Ved å la de ulike løsningene jobbe sammen vil man oppnå en mer effektiv bruk av nettet.

3.7 Delkonklusjon

Etter gjeldende rett er det ikke mulig å pålegge nettselskapene en plikt til å informere om, utrede eller inngå avtaler om TPV. Selv om myndighetene til tider ser ut til å legge opp til at nettselskapene har en plikt til veiledning og utredning, er

¹⁹³ Kunder som tåler å kobles ut eller redusere forbruket i perioder

¹⁹⁴ Euroflex (2024)

¹⁹⁵ Utkoblingen kan av tekniske årsaker i noen tilfeller måtte gjøres av uttakskunden også i avtale om TPV og fleksibel forbrukstariff, men det er da nettselskapet som initierer og har ansvaret for utkoblingen.

¹⁹⁶ Ringerikskraft (2024)

¹⁹⁷ Se kapittel 1.1 over

¹⁹⁸ CRU (2024b) s. 71 flg., CRU (2024a) s. 16-19

det vanskelig å se at dagens regelverk følger opp dette. Når avtalene er frivillige, og det ikke er mulig å kompensere uttakskunder som er villige til å inngå slike avtaler ender man opp i en situasjon der både nettselskaper og uttakskunder har få incentiver til å inngå slike avtaler. Dette igjen fører til at kapasitet står ubrukt, og både næringsdrivende og andre må vente på tilknytning. På denne måten blir nettselskapene en del av markedet utenfor nett, da ulik tilgang på tilknytning påvirker hvilke næringsdrivende som får etablere seg eller ekspandere.

4 Ekstern påvirkning på avtaler om og ordningen med TPV

4.1 Innledning

Dette kapittelet ser på hvordan andre aktører enn nettselskapet og uttakskunden påvirker ordningen med og inngåelse av avtaler om TPV. Nettselskaper «skal» inngå en tilknytningsavtale med alle kunder, som er en del av nettavtalen hvor også vilkår for bruk av nettet fremgår, jf. kontrollforskriften § 13-6 jf. § 13-1 bokstav b. Utgangspunktet, etter NEM-forskriften § 3-1/3-2 tredje ledd er at nettselskapet selv avgjør om kunden kan tilknyttes på vilkår.¹⁹⁹ Det er også da nettselskapet som mener noe om *hvilke* vilkår som må til for å gjøre tilknytningen DF.²⁰⁰ Hvilke vilkår som stilles vil føres inn i en vilkårsavtale som legges ved tilknytningsavtalen. Tilknytningsavtalen og avtalen om bruk av nettet utgjør til sammen nettavtalen.²⁰¹ Dette kapittelet vil ta for seg *når* denne alminnelige prosessen må koordineres med andre aktører, og *hvordan* aktørene, som selv ikke er part i avtalen, påvirker avtalen om TPV, og ordningen rundt denne.

Det første spørsmålet som vil bli besvart er hvordan en avtale om TPV kan påvirkes av tilstøtende netteiere som selv har begrensninger i nettet (kapittel 4.2). Videre vil det undersøkes når avtalen må forelegges systemansvarlig for godkjenning (kapittel 4.3). Til slutt vil kapittelet undersøke om, og hvordan, avtalen påvirkes av RME (kapittel 4.4). Det vil både undersøkes hvordan påvirkning skjer igjennom RMEs rolle i uenighetssaker og deres retningslinjer for vilkår i tilknytningsavtaler.

4.2 Avtaler om TPV som må avklares med tilstøtende og overliggende nett

Som en del av tilknytningsplikten i enl. § 3-4 har tilstøtende og overliggende netteier også en investeringsplikt når tilknytningen krever det.²⁰² Systemet fører med seg en plikt for konsesjonærene til å avklare med tilstøtende og overliggende netteiere om tilknytningen er DF også i deres nett.²⁰³ Hvorvidt en slik avklaring vil påvirke avtalen om TPV vil avhenge av hvor begrensningen ligger, i tilknyttende nettselskaps eget nett, eller i tilstøtende eller overliggende nett. Dette skyldes at vilkårene knytter seg til den aktuelle begrensningen, og ikke vil påvirkes av tilstøtende nettselskaper dersom tilknytningen er DF i deres nett. Når det foreligger begrensninger i overliggende eller tilgrensende nett, må selve vilkårene avklares med nettselskapet ansvarlig for begrensningen. Spørsmålet er først i hvilke tilfeller tilknyttende nettselskap må avklare kapasitet med tilstøtende nettselskap.

Statnett har satt sin grense for avklaringer ved «vanlig forbruk».²⁰⁴ Dette gjelder Statnett som eier av transmisjonsnettet, og med det som «overliggende» nettselskap. RME har satt krav til at nettselskapene skal holde av kapasitet til «vanlig forbruk», men grensene for hva «vanlig forbruk» er lagt til nettselskapene.²⁰⁵ Statnett setter sin grense for «vanlig forbruk» til avtalt samlet effekt over 5 MW, og energiforbruk over 20 GWh/år.²⁰⁶ Det vil si ca. 44 GWh. Dette er en endring fra den

¹⁹⁹ Se kapittel 3.3 over

²⁰⁰ Se kapittel 3.3.4 over

²⁰¹ Statnett (2024f) side 5 og vedlegg 1, Glitre nett (2024), RME (2024f)

²⁰² Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 37

²⁰³ NOU 2022: 6 s. 104, RME (2024c) s. 32-33

²⁰⁴ Statnett (2023) s. 2

²⁰⁵ RME (2024c) s. 13

²⁰⁶ Statnett (2023) s. 2

tidligere grensen på 1 MW, slik at færre aktører må vurderes av Statnett i dag enn tidligere. Når enhver alminnelig tilknytning over «vanlig forbruk» må tilsendes Statnett for vurdering av om den er driftsmessig forsvarlig, må også avtaler om TPV som overstiger denne grensen oversendes til vurdering.

Det vil være mulig for uttakskunden og det tilknyttende nettselskapet å sette vilkår for å omgå denne grensen ved å koble ut eller redusere uttaket når grensen er nådd eller nærmer seg. Slik jeg ser det må det avgjørende være om tilknytningen overgår grensen for «vanlig forbruk» dersom den aldri kobles ut eller reduseres i henhold til avtalen. Dette baserer jeg først på hensynet til god koordinering mellom ulike aktører, og mellom nettutbygging og forbruk, som tilknytningsplikten og energiloven ellers bygger på.²⁰⁷ Ved å unnlate å avklare med Statnett vil det ikke være synlig for Statnett når og hvor det er eller blir begrensninger i nettet som krever nettutbygging. I tillegg vil det være vanskelig å koordinere dersom det finnes en begrensning i Statens nett som krever egne vilkår. Videre bygger det på erfaringer fra aktørene, som meddeler at dagens avtaler om TPV sjelden tas i bruk. Dette betyr at en tilknytning med avtale om TPV i mange tilfeller vil kunne benytte den fulle kapasiteten, og en unngåelse av reglene til Statnett om avklaring vil gi dårlig utnyttelse og være lite gunstig for alle parter.

For tilstøtende nettselskap som ikke er Statnett, finnes det ingen fast terskel. Enl. § 3-4 gir en investeringsplikt til enhver konsesjonær der tilknytningen «utløser et investeringsbehov».²⁰⁸ Spørsmålet er altså om tilknytningen vil «utløse» et investeringsbehov i tilstøtende nett. Forarbeidene presiserer at tilknytning ikke må negativt påvirke eksisterende nettkunder, leveringskvaliteten eller forsynings-sikkerheten.²⁰⁹ Hvorvidt tilstøtende nett og dets brukere vil være negativt påvirket av en tilknytning med avtale om TPV, eller om tilknytningen vil kreve egne vilkår eller nettinvestering står netteieren nærmest til å vurdere. Vurderingen er sterkt overlappende med vurderingen for berørte nettanlegg, der regelen er at om det ikke er mulig for tilknyttende nettselskap å ta denne vurderingen, må systemansvarlig varsles.²¹⁰

Konklusjonen blir at Statnett som eier av transmisjonsnettet må gjøre egen DF-vurdering der tilknytningen overstiger deres fastsatte rammer for «vanlig forbruk». Andre tilstøtende netteiere skal varsles der tilknytning vil, eller *kan*, påvirke deres drift av nett. Der tilknyttende nettselskap ikke har tilstrekkelig informasjon til å gjøre denne vurderingen bør tilstøtende netteier kontaktes som et «føre var»-tiltak, slik at netteier i tilstøtende nett har mulighet til å oppfylle sin tilknytningsplikt etter enl. §§ 3-3 og 3-4.

Dersom avklaring med tilstøtende nett fører til at tilknytningen ikke er DF, er det flere mulige utfall. Netteier i tilstøtende nett vil kunne foreslå egne vilkår og det må inngås avtale om TPV der begrensningen i overliggende eller tilstøtende nett medregnes. Dersom dette ikke er tilfellet er alternativene nettinvesteringer for å gjøre tilknytningen DF eller søknad om dispensasjon.²¹¹ Neste spørsmål er hvordan avtale om TPV påvirkes av at begrensningen ligger i et tilstøtende eller overliggende nett.

Dersom det ligger en begrensning i tilstøtende eller overliggende nett, må det inngås avtale om håndtering av denne begrensningen. Dette kan gjøres som en rammeavtale mellom nettselskapene som omfatter hele begrensningen, slik Statnett har gjort i noen tilfeller i påvente av nettinvesteringer.²¹² Avtalen kan også være permanent, jf. NEM-forskriften §§ 3-1/3-2 tredje ledd, men ingen av Statnetts

²⁰⁷ Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 20-22 og 36-37

²⁰⁸ Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 44

²⁰⁹ Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) s. 37-38

²¹⁰ Se kapittel 4.3 nedenfor

²¹¹ Se kapittel 2 over

²¹² Statnett (2024h) s. 2

nåværende avtaler er det. En slik rammeavtale regulerer forholdet mellom netteierne, og hvor mye kapasitet som kan tilknyttes med vilkår for begrensningene. Der slik avtale ikke foreligger må nettselskapet inngå avtale for enhver ny tilknytning. Det finnes ingen regulering av slike avtaler, og prosessen er tidkrevende, noe som bidrar til lengre ledetid for uttakskunder.²¹³

For å bøte på de lange ledetidene tilknyttet begrensninger i transmisjonsnettet har Statnett og nettselskapene høsten 2024 forhandlet om en rammeavtale.²¹⁴ Avtalen skal forenkle avtale-inngåelse i tilfeller der tilkobling ikke er driftsmessig forsvarlig grunnet begrensninger i transmisjonsnettet, og uttakskunden skal tilknyttes underliggende nett. På den måten ønsker Statnett å legge til rette for flere slike avtaler, uten at de må forhandles på nytt med hvert enkelt nettselskap og/eller for hver enkelt begrensning.²¹⁵ Statnett setter opp rammeavtalen som en *forutsetning for* at de vil tilby TPV.²¹⁶ Det betyr at dersom rammeavtalen blir stående slik den nå er foreslått, vil avtale om TPV for begrensninger i transmisjonsnettet bare være tilgjengelig for uttakskunder som tilknyttes i nett hos et nettselskap som er part i rammeavtalen. Dette igjen kan skape forskjeller som påvirker markedet utenfor nettilknytning.

En avtale om TPV kan påvirkes av tilstøtende og overliggende netteiere kun når de selv har en begrensning i nettet. En begrensning i tilstøtende eller overliggende nett oppdages ved å avklare tilknytninger som vil påvirke disse netteierne. Der tilstøtende eller overliggende netteiere anser tilknytningen som ikke DF, vil det måtte inngås avtale om håndtering av denne begrensningen. Dette kan enten være avtale om nettinvesteringer og anleggsbidrag, eller en avtale om TPV for begrensningen.

4.3 Avtaler om TPV som må forelegges systemansvarlig

Kravet til systemansvarlig, og deres plikter følger av energiloven § 6-1, med tilhørende forskrifter.²¹⁷ Statnett har konsesjon for å utøve systemansvaret, og er med det systemansvarlig i det norske kraftnettet.²¹⁸ Særlig systemansvarsforskriften (Fos.) og NEM-forskriften kapittel 6 er sentrale i reguleringen av systemansvarliges plikter.²¹⁹ RME er ansvarlig for å følge opp at Statnett utfører systemansvaret, men da dette er en mer perifer påvirkning av prosessene for TPV vil oppgaven ikke gå inn på dette. Spørsmålet som her vil besvares er hvordan systemansvarliges plikter virker inn på avtalene om TPV. I tillegg vil grensen mellom Statnetts rolle som systemansvarlig og transmisjonsnettseier undersøkes.

Systemansvarlig har overordnet ansvar for at kraftsystemet fungerer som det skal, igjennom balansering av samlet produksjon og bruk, jf. enl. § 6-1 (2) 2. pkt jf. fos. § 4. Både nettselskapene og sluttbrukere må følge systemansvarliges «instruks under systemansvaret», jf. enl. § 6-1 (3) 1.pkt. Etter ordlyden kan Statnett som systemansvarlig avskjære en avtale om TPV, men det kreves brudd på regelverket eller markedssvikt for at slik instruks skal kunne gis.²²⁰ Det er

²¹³ Behringer (2024) s. 5

²¹⁴ Statnett (2024i)

²¹⁵ Statnett (2024h) s. 2

²¹⁶ Statnett (2024i)

²¹⁷ Naas-Bibow (2011) s. 216-217

²¹⁸ Energidepartementet (1. januar 2022)

²¹⁹ Også energilovforskriften, Kommisjonsforordning (EU) 2017/1485 av 2. august 2017 om fastsettelse av retningslinjer for drift av transmisjonsnettet for elektrisk kraft, Kommisjonsforordning (EU) 2015/1222 av 24. juli 2015 om fastsettelse av retningslinjer for kapasitetstildeling og flaskehalshåndtering, Kommisjonsforordning (EU) 2017/2195 av 23. november 2017 om fastsettelse av retningslinjer for balansering av kraftsystemet og Kommisjonsforordning (EU) 2016/1719 av 26. september 2016 om fastsettelse av retningslinjer for langsiktig kapasitetsfastsettelse setter rammer for utøvelsen av systemansvaret.

²²⁰ Naas-Bibow (2011) s. 223

med andre ord en svært høy terskel for at Statnett som systemansvarlig kan sette en stopper for avtaler om TPV. Allikevel må nettselskapene, som er omfattet av systemansvarsforskriften, gi systemansvarlig «nødvendige» opplysninger slik at systemansvarlig kan utføre sine oppgaver, jf. fos. § 23 jf. § 2. Spørsmålet er altså om enhver avtale om TPV, eller kun de mer omfattende, må rapporteres til Statnett som systemansvarlig etter Fos. § 23. Spørsmålet etter dette er om avtale om TPV, eller eventuelt hvilke slike avtaler, omfattes av «nødvendige» opplysninger etter bestemmelsen.

Fos. § 23 presiserer at forhold i nettselskapenes anlegg som kan påvirke «sikker drift, effektiv utnyttelse og utvikling av kraftsystemet» skal rapporteres av eget tiltak. At det brukes ordet «herunder» peker i den retning at også andre forhold enn de opplistede kan måtte opplyses til systemansvarlig. Bestemmelsens ordlyd er svært vid, og forarbeidene gir liten veiledning da de kom før implementeringen av TPV. Avtaler om TPV vil kunne være «av betydning for» både «sikker drift», «effektiv utnyttelse» og «utvikling av kraftsystemet» igjennom blant annet en økt risiko for feil dersom avtalene ikke driftes riktig, eller at vilkårene ikke er tilstrekkelig til å hindre slike feil. Dette peker mot at alle avtaler om TPV må avklares med systemansvarlig. At det kun er «nødvendige» opplysninger som skal rapporteres, som likevel peker i den retning at det er en viss terskel for hvilke avtaler om TPV som må avklares.

Statnett har ikke gitt retningslinjer for utøvelse av systemansvaret for fos. § 23, jf. fos. § 28a.²²¹ Allikevel har Statnett skrevet merknader til deres praktisering av fos. § 23, som sier noe om deres tolkning av paragrafen og som skal være etablert etter forvaltningspraksis.²²² Da Statnetts veiledning også må antas å danne grunnlaget for nettselskapenes praksis, og i mangel på andre rettskilder, mener jeg at Statnetts praktisering og uttalelser derfor kan vektlegges i tolkningen fos. § 23 i sammenheng med TPV.

Statnett mener at det ikke er nødvendig å forelegge systemansvarlig avtaler om TPV i distribusjonsnettet.²²³ Dette skyldes at systemansvarlig etter fos. § 5 kun skal håndtere flaskehals i regional- og transmisjonsnettet. Avtaler om TPV i distribusjonsnettet må allikevel avklares med overliggende nett etter tilknytningsplikten i enl. §3-4. Det følger av dette at dersom det foreligger en begrensning i regionalnettet som fører til at tilknytningen i distribusjonsnettet ikke er DF, er det nødvendig å avklare en eventuell avtale om TPV med systemansvarlig allikevel. Dette skyldes at begrensningen som søkes «omgått» ligger i regionalnettet.

Når det ble åpnet for permanente avtaler i 2021 var praksis for avtaler i regionalnettet at alle avtaler skulle forelegges systemansvarlig.²²⁴ Dette er nå begrenset til kun avtaler om TPV som skyldes begrensninger hvor selskapet må søke driftsstans etter fos. § 17.²²⁵ Slik jeg tolker dette anser Statnett avklaring med systemansvarlig å være «nødvendig» etter fos. § 23 når Statnett må kobles inn for driftsstans etter fos. § 17. Spørsmålet er derfor hvilke tilfeller det må søkes driftsstans for etter fos. § 17.

Etter ordlyden i fos. § 17 første ledd må driftsstans rapporteres til Statnett i de tilfellene den vil påvirke en annen konsesjonær. Etter Statnetts retningslinjer for fos. § 17 presiseres det at i regionalnettet, og i produksjonensheter tilknyttet regionalnett, med spenning fra 110 kV skal alle driftsstans rapporteres.²²⁶ For anlegg med spenning under 110 kV må konsesjonæren selv vurdere om andre konsesjonærer vil bli berørt av en driftsstans. Statnett definerer her «berørt» som tilfeller

²²¹ Statnett (2024j)

²²² Statnett (2024j), Statnett (2024b) og Statnett (2021b)

²²³ Statnett (2021b) s. 2 og Statnett (2024b)

²²⁴ Statnett (2021b) s. 3

²²⁵ Statnett (2024b)

²²⁶ Statnett (2022) s. 1

der underliggende, overliggende eller parallelførte konsesjonærer får, eller får økt risiko for, redusert leveringskvalitet eller avbrudd eller må begrense produksjonen. Dersom konsesjonæren ikke kan vurdere dette selv, må driftsstansen alltid rapporteres til Statnett. Det vil i mange tilfeller være vanskelig for nettselskapene å selv vurdere påvirkningen mot tilstøtende nett av en eventuell driftsstans. Det betyr at det selv etter Statnetts begrensning vil være mange avtaler om TPV som må forelegges Statnett. Dette gir god mening når Statnett etter bestemmelsen også må gi vedtak og håndtere ikke-forutsette driftsstanser. Med et økt press på nettet vil det være større risiko for ikke planlagte driftsstanser der det er flere avtaler om TPV.

Også TPV som er inngått med Statnett som eier av transmisjonsnettet må, når vilkårene over er oppfylt, avklares med Statnett som systemansvarlig. Dette skyldes at *alle* driftsstanser i transmisjonsnettet skal rapporteres til systemansvarlig, uten unntak.²²⁷ Konklusjonen er etter dette at nye avtaler om TPV må forelegges Statnett i de tilfellene der tilknytningen gjøres i transmisjonsnett, regionalnett med spenning på 110 kV eller over, men ikke i distribusjonsnett. TPV må også forelegges Statnett som systemansvarlig i de tilfellene en eventuell driftsstans vil påvirke underliggende, overliggende eller parallelførte nett, eller når nettselskapet ikke kan gjøre den vurderingen selv.

Når det gjelder grensen mellom denne vurderingen og når Statnett må kontaktes som transmisjonsnettseier, må det trekkes en linje mot tilknytningsplikten i enl. § 3-4 og DF-vurderingen berørt nett må gjøre for tilknytning. Vurderingen Statnett gjør av avtaler om TPV som systemansvarlig er ikke den samme de gjør for å vurdere om en tilknytning i underliggende nett er driftsmessig forsvarlig.²²⁸

4.4 Avtaler om TPV som gjenstand for vurdering i uenighetssaker hos RME

Dersom uttakskunden og nettselskapet er uenige i en sak om tilknytning, kan saken behandles av RME, jf. NEM-forskriften § 4-13. Spørsmålet som her vil besvares er hvorvidt RME kan behandle saker om TPV, og hvor langt deres kompetanse i slike saker strekker seg.

Etter NEM-forskriften § 4-13 «kan» «uenighet om vilkår for tilknytning til [...] nettet» tas til RME for behandling.²²⁹ Uenighetssaken skal da behandles, og vedtak skal fattes innen to måneder. Uenighetssaker «kan» bringes til RME, det betyr at partene, nettselskapet og uttakskunden, ikke *må* bringe uenigheter inn for RME, de kan velge en annen løsning igjennom private forhandlinger. Saker kan kun bringes inn i uenighet mellom kunde og nettselskap.²³⁰ Spørsmålet er om avtale om TPV dekkes av begrepet «vilkår for tilknytning».

Etter tilknytningsplikten i enl. § 3-4 kan konsesjonæren sette visse vilkår for tilknytning, slik at dersom vilkårene ikke godtas, vil konsesjonæren være fritatt for tilknytningsplikten. Dette kan for eksempel være vilkår om anleggsbidrag, men vilkårene ikke bryte med andre krav til konsesjonæren eller faktisk begrense kundens rett på tilknytning.²³¹ For eksempel var vilkår om omvendt bevisbyrde i saker om erstatning for tap hos tredjeparter som kunne skyldes forhold på produsents hånd ansett å være i strid med tilknytningsplikten i NVE sak 201502919-7. Selv om det der var snakk om produsent, er det sentrale at vilkåret var satt som krav for

²²⁷ Statnett (2022) s. 1

²²⁸ Statnett (2021a), se kapittel 4.2 over

²²⁹ Forskrift 13. desember 2006 nr. 1462 om endring i forskrift om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) merknader til ny § 4-10, Energidepartementet (2018) s. 21

²³⁰ Forskrift 13. desember 2006 nr. 1462 om endring i forskrift om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) merknader til ny § 4-10

²³¹ NVE sak 201502919-7

at kunden skulle få tilknytning. I motsetning til slike vilkår, er vilkårene i avtaler om TPV frivillige, og kan ikke ensidig kreves av en av partene, dermed er det ikke «vilkår for tilknytning». Det er allikevel ikke klart om ordlyden stenger for at vilkårsavtaler kan trekkes inn for RME til vurdering i seg selv.

RME ikke kan vurdere rene privatrettslige anliggender.²³² Avtaler om TPV er en privatrettslig avtale, selv om noen nettselskaper har noen forvaltningsrettslige trekk.²³³ Nettselskapene benytter sin privatautonomi ved å inngå en *frivillig* avtale de ikke er pålagt å inngå eller tilby, og utøver dermed ikke offentlig myndighet. Vilråene satt i en avtale om TPV er derfor forskjellige fra vilkår i en alminnelig tilknytningsavtale. Når avtalen er kommersiell, kan den bringes inn til revisjon eller uenighet for domstolene etter avtalerettslige regler. Dette taler for at RME ikke kan behandle avtaler om TPV direkte og at vilråene som avtales faller utenfor deres kompetanse.

RME har enda ikke behandlet en sak om TPV direkte, men vil forholdene rundt vil kunne bringes inn for RME. Det er omstendighetene rundt hvordan tilknytning vurderes og kø-plassering som det ofte knives om i uenighetssakene.²³⁴ RME synes i egne vedtak å legge til grunn at forhold tilknyttet tilknytningsprosessen på et mer generelt grunnlag er innenfor deres kompetanseområde som tilsynsmyndighet.²³⁵ Videre vil RME kunne vurdere saken dersom andre krav til nettselskapene er brutt, som igjen kan påvirke avtalen om TPV. For eksempel dersom de foreslåtte vilråene strider med kravet til nøytral opptreden i NEM-forskriften § 4-14. Dette bevises av den nevnte Yara-saken, hvor tildeling av en tilknytning med avtale om TPV ble ansett å bryte med kravet til nøytral opptreden.²³⁶ Til sammen peker dette i retning at omkringliggende omstendigheter i tilknytningsprosessen kan innbringes for RME, og med det også avtaler om TPV på et mer generelt grunnlag.

RME har også ansvar for å fastsette eller godkjenne vilkår for tilknytning eller metoder for å fastsette slike vilkår, jf. enl. §§ 3-3 og 3-4 og NEM-forskriften §§ 3-1 til 3-3 alle siste ledd. RME varslet vedtak om fastsettelse av metode for vilkår for tilknytning og bruk av nettet 20. september 2024.²³⁷ I høringsdokumentene fremkommer det at særvilkår partene ikke blir enige om kan bringes inn til RME for avgjørelse.²³⁸ Det er vanskelig å se om RME med dette sikter til TPV, og vilråene som følger av en slik avtale. Allikevel er det snakk om generelle krav til metode og vilkår for tilknytning, som peker i den retningen at det også her er snakk om særvilkår som følger av særlige forhold ved tilknytningen.²³⁹ Jeg kan ikke se at dette endrer det alminnelige utgangspunktet etter NEM-forskriften §§ 3-1/3-2 tredje ledd at vilkår for TPV må godtas av, og er frivillige, for begge parter. Det er unaturlig å lese av dette at RME kan overprøve avtale om TPV dersom partene ikke blir enige. I det tilfellet faller man heller tilbake på utgangspunktet om nettinvestering, anleggsbidrag og kø.

4.5 Delkonklusjon

Dette kapittelet har diskutert i hvilke tilfeller avtaler om TPV må forelegges andre aktører, og hvordan disse kan påvirke avtalene eller ordningen rundt disse. De aller fleste avtaler om TPV vil måtte forelegges for Statnett, enten fordi de overstiger terskelen for «vanlig forbruk» slik at Statnett må vurdere om tilknytningen

²³² Se f.eks. RME vedtak 201907898-6

²³³ Se kapittel 3.3.1 over

²³⁴ Se f.eks. RME vedtak 202119855-55, NVE vedtak 201502919-7

²³⁵ NVE vedtak 201502919-7

²³⁶ RME vedtak 202119855-55, se kapittel 3.5 over

²³⁷ RME (2024f)

²³⁸ RME (2024f) vilkår 17

²³⁹ RME vedtak 202119855-55

er DF i transmisjonsnettet, eller fordi avtalen er tilknyttet et nett som påvirker andre aktører eller krav til varsling ved driftsstans. RME kan forelegges avtaler om TPV, men står uten mulighet til å vurdere innholdet i vilkårene da disse er privatrettslige og ikke er vilkår for tilknytning. RME har derimot mulighet til å vurdere forholdene rundt tilknytningen, om vilkårene strider med andre krav til konsesjonæren, herunder deres egne krav til metode og vilkår. Det er mulig å se for seg at RME kan sette krav til metoden eller vilkårene for tilknytning som vil ha en større påvirkning på avtaler om TPV. Det sentrale synes allikevel å være at vilkårene som er satt i avtaler om TPV er frivillige, og med dagens regelverk ikke kan påvirkes av RME direkte igjennom deres rolle som klageorgan i uenighetssaker og ikke vil påvirkes av deres forslag til vilkår for tilknytninger.

5 Konklusjon

Temaet for oppgaven har vært de rettslige rammene for tilknytningsavtaler med vilkår for uttakskunder i det norske kraftmarkedet. Oppgaven har vurdert TPV som ordning i forholdet til alminnelig tilknytning, lovreguleringen som spiller inn og til slutt mot aktørene som står utenfor tilknytningsavtalen, men som allikevel kan påvirke avtalen om TPV.

Åpningen for permanente avtaler om TPV har gitt netteierne større fleksibilitet til å tilknytte flere uttakskunder, slik det ble vurdert i kapittel 2. Allikevel inngås de fleste avtaler midlertidig, med et mål om permanent tilknytning. Oppgaven har vist at insentivene for nettselskapene til å inngå avtaler om TPV er for få, både for midlertidige og permanente avtaler. Insentivene for permanente avtaler, at nettselskapene å spare store summer ved å inngå avtaler om TPV der en ny tilknytning kun er driftsmessig uforsvarlig i noen få timer i løpet av året, er i tillegg lite synlige for selskapene.²⁴⁰ Kapittel 3 viste at den reguleringen som finnes ikke krever at selskapene vurderer, informerer om eller utreder avtale om TPV. Det er derfor få nettselskaper som velger å gjøre dette. Videre stiller den reguleringen krav til leverings- og spenningskvalitet, som sammen med KILE-ordningen premierer nettselskaper som driver nett konservativt.

For å gi nettselskapene større insentiver til å tilrettelegge for flere avtaler om TPV, bør forholdet mellom TPV og andre reguleringer tydeliggjøres. Oppgaven har gjennomgående vist at reguleringen i flere sammenhenger henger dårlig sammen. Dette gjelder særlig forholdet mellom utredningsplikten og anleggsbidrag. Dagens regelverk gjør det uklart om nettselskapene kan ta betalt for utredningskostnadene tilknyttet utredning av vilkår for TPV. Jeg mener det er rom i dagens regelverk for å ta betalt for denne utredningen, men dette er ikke klart. Den uklare reguleringen fører til færre insentiver for nettselskapene.

Til slutt har kapittel 4 vist at det er et stort behov for koordinering mellom aktørene i nettet når avtaler om TPV skal inngås. Dette skyldes at avtalene inngås for å omgå begrensninger i nettet, som i mange tilfeller vil påvirke andre aktører i nettet. Blant annet er fleste avtalene om TPV er med større industrikunder, og avtalene vil derfor alltid kreve avklaring både med transmisjonseier og systemansvarlig.

Et ord som har gått igjen i oppgaven er risiko, og hvordan dette påvirker nettselskapenes forhold til TPV. Enkelte aktører har på tross av risikoen knyttet til TPV inngått flere store avtaler. Statnetts forslag til ny rammeavtale, viser også at de til dels er villige til å ta på seg en større risiko i avtaler som skyldes begrensninger i deres nett. At enkelte aktører er villige til å ta på seg større risiko nå, med dagens regulering tilsier at med bedre insentiver vil det kunne inngås mange flere avtaler om TPV.

---

²⁴⁰ Thema (2021) s. 4

Kilderegister

Litteratur

- Aabø (2022)
Aabø Powerconsulting AS v/ Jonas Alexandersson, Tor Inge Vevatne, Yngve Aabø og Veslemøy Fosse for Vestland Fylkeskommune / Invest in Bergen og Rogaland Fylkeskommune / New Kaupang (januar 2022) <https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/474/2022/02/Vestland-fylkeskommune-Rapport-det-norske-kraftssystemet-i-det-gronne-skiftet.pdf> Hentet 09.11.2024.
- Bergo (2019)
Bergo, Knut. «Tolkning og anvendelse av lov, forskrift og forarbeider.» I *Juridisk metode og tenkemåte*. Alf Petter Høgberg og Jørn Øyrehagen Sunde red., Oslo: Universitetsforlaget, 2019, s. 173-238.
- Behringer (2024)
Behringer, Benedicte, Edvard Tunby, Eline Norvik og Vetle Pedersen Skaset «Hvordan sikre raskere nettilknytninger for store kunder.» Reguleringsmyndigheten for Energi (15.10.2024) <https://www.nve.no/media/17593/sommerprosjekt-2024.pdf> Hentet 16.10.2024.
- Bjerke (2013)
Bjerke, Linn Ramm. *Energiloven § 3-4: Nettilknytning og koordinering i kraftsektoren*. Oslo: Sjørettsfondet, 2013. (Marlus nr. 422) <https://www.sjorettsfondet.no/asset/journal/2013/422/Marius-422.pdf> Hentet 20.11.2024.
- Bjørnebye (2021)
Bjørnebye, Henrik. «Karnov lovkommentar til energiloven.» I *Lovdata Pro* (2021) lest 02.09.2024.
- Bjørnebye (2014)
Bjørnebye, Henrik. «Erstatningsansvar for nettselskapets kostnader ved strømbrudd.» *Tidsskrift for Erstatningsrett, forsikringsrett og velferdsrett*, 2014, s 169-200. <https://doi.org/10.18261/ISSN2464-3386-2014-03-03>
- CRU (2024a)
The Commission for Regulation of Utilities. «National Energy Demand Strategy». (25.07.2024) https://cruie-live-96ca64acab2247eca8a850a7e54b-5b34f62.divio-media.com/documents/NEDS_Decision_Paper_and_Annex.pdf Hentet 27.08.2024.
- CRU (2024b)
The Commission for Regulation of Utilities. «Large Energy Users connection policy». (15.01.2024) https://cruie-live-96ca64acab2247eca8a850a7e54b-5b34f62.divio-media.com/documents/CRU2024001_Review_of_Large_Energy_Users_Connection_Policy_Consultation_1.PDF hentet 27.08.2024.
- Energidepartementet (2024a)
Energidepartementet. «Eierskap i kraftsektoren.» (04.10.2024) <https://energifaktanorge.no/om-energisektoren/eierskap-i-kraftsektoren/> Hentet 18.11.2024.
- Eriksen (2019)
Eriksen, Christoffer C. «Forvaltningspraksis som rettskildedefaktor.» I *Juridisk metode og tenkemåte*. Alf Petter Høgberg og Jørn Øyrehagen Sunde red., Oslo: Universitetsforlaget, 2019, s. 293-333.
- Euroflex (2024)
Euroflex. «Om oss.» <https://www.euroflex.no/om-oss> Hentet 19.09.2024.
- Falch (2004)

- Falch, Ingvald. *Rett til nett. Konkurrans i nettbundne sektorer*. Oslo: Universitetsforlaget, 2004.
- Falkanger (2002)
Falkanger, Thor og Kjell Haagenen. *Vassdrags- og energirett*. Oslo: Universitetsforlaget, 2002.
  - Fornybar Norge (2023)
Fornybar Norge. «Tilknytningsprosessen for strømmettet.» (14.06.2023) <https://www.fornybarnorge.no/nettilknytning/tilknytningsprosessen/> Hentet 30.08.2024.
  - Glitre nett (2024)
Glitre nett. «Vedlegg (x) – Avtale om tilleggsvilkår: Utkobling og /eller begrensning i forbruket (Vilkårsavtalen)» (dd.mm.åååå) Mottatt fra Glitre nett 02.09.2024.
  - Jansen (2021)
Jansen, Bastian. «Netteiers erstatningsansvar for brudd på tilknytningsplikten etter energiloven § 3-4 a.» *Tidsskrift for erstatningsrett, forsikringsrett og trygderett*, Vol. 18, nr. 1 (2021) s. 33-56. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3378-2021-01-03>
  - Lede (2024)
Lede AS v/Eivind Gramme, Vibeke Larvoll og Thea Øverli. *Innspill på forslag til endringer i NEM-forskriften om modenhetsvurderinger, rapportering av tidsbruk på tilknytninger, m.m.* (30.07.2024) https://www.regjeringen.no/contentassets/e019c2a2f6e24ec08aca9edf8cdc3764/lede-as.pdf?uid=Lede_AS Hentet 29.10.2024.
  - Mestad (2019)
Mestad, Ola. «Rettens kilder og anvendelse.» I *Juridisk metode og tenkemåte*. Alf Petter Høgberg og Jørn Øyrehagen Sunde red., Oslo: Universitetsforlaget, 2019, s. 77-113.
  - Naas-Bibow (2011)
Naas-Bibow, Jens, Gunnar Martinsen m.fl. *Energiloven med kommentarer*. 2. utg., Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS, 2011.
  - NVE (2024a)
Norges vassdrags- og energidirektorat. «Årsrapport for NVE 2023.» NVE Rapport nr. 7/2024 (mars 2024) https://publikasjoner.nve.no/rapport/2024/rapport2024_07.pdf Hentet 20.11.2024.
  - NVE (2024d)
Norges vassdrags- og energidirektorat. «Hvor kommer strømmen fra?» (17.10.2023) <https://www.nve.no/energi/energisystem/kraftproduksjon/hvorkommer-stroemmen-fra/> Hentet 29.10.2024.
  - NVE (2023)
Norges vassdrags- og energidirektorat v/Kirkerud, Jon Gustav m.fl. «Langsiktig kraftmarkedsanalyse 2023. Energiomstillingen – en balansegang.» NVE Rapport nr. 25/2023 https://publikasjoner.nve.no/rapport/2023/rapport2023_25.pdf Hentet 29.10.2024.
  - Regjeringen (2018)
Regjeringen. «Nettkode om nettilknytning av forbruk (NC DCC).» (06.12.2018) <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2015/mai/nettkode-om-nettilknytning-av-forbruk-nc-dcc/id2434803/> Hentet 20.11.2024.
  - Reiten (2014)
Reiten, Eivind m.fl. «Et bedre organisert strømmnett.» Rapport til Olje- og energidepartementet. Oslo: 5. mai 2014. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/oed/pdf_filer_2/rapport_et_bedre_organisert_stroemnett.pdf Hentet 20.11.2024.

- Ringerikskraft (2024)
Ringerikskraft. «Fleksibilitet i industriparker.» <https://www.ringerikskraft.no/om-ringerikskraft/fou-fleksibilitet> Hentet 19.09.2024.
- RME (2024a)
Reguleringsmyndigheten for Energi. «KILE – kvalitetsjusterte inntektsrammer ved ikke-levert energi.» (05.07.2024) <https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/regulering/nettvirksomhet/oekonomisk-regulering-av-nettselskap/kile-kvalitetsjusterte-inntektsrammer-ved-ikke-levert-energi/>. Hentet 13.08.2024.
- RME (2024b)
Reguleringsmyndigheten for Energi. «Tilknytning med vilkår om utkobling.» (18.03.2024) <https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/regulering/nettvirksomhet/nettilknytning/dette-er-leveringsplikten/tilknytning-med-vilkaar-om-utkobling/>. Hentet 13.08.2024.
- RME (2024c)
Reguleringsmyndigheten for Energi. RME Rapport nr. 5/2024 «RMEs anbefaling til forskriftsendringer for raskere nettilknytning og bedre utnyttelse av nettet - Delleveranse 2, 3 og 4.» (Juni 2024) https://publikasjoner.nve.no/rme_rapport/2024/rme_rapport2024_05.pdf Hentet 20.11.2024.
- RME (2024d)
Reguleringsmyndigheten for Energi. «Dette er tilknytningsplikten.» (19.09.2024) <https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/regulering/nettvirksomhet/nettilknytning/dette-er-tilknytningsplikten/> Hentet 17.10.2024.
- RME (2024e)
Reguleringsmyndigheten for Energi. «Dette er leveringsplikten.» (18.03.2024) <https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/regulering/nettvirksomhet/nettilknytning/dette-er-leveringsplikten/> Hentet 17.10.2024.
- RME (2024f)
Reguleringsmyndigheten for Energi. *Varsel om vedtak om fastsettelse av metode for vilkår for tilknytning og bruk av nettet.* (20.09.2024) <https://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/2ab2a133-ee16-468e-82b5-ff71ab1f355b/201913904/3440836> Hentet 18.10.2024.
- RME (2024g)
Reguleringsmyndigheten for Energi. «Systemansvar.» (09.09.2024) <https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/regulering/nettvirksomhet/systemansvar/> Hentet 29.10.2024.
- RME (2023a)
Eggum, Eirik og Jon Erik Ur Gjerde. «Tilknytning med vilkår» PPT til REN; Temadager Tilknytning 23.-24. mai 2023. Tilsendt fra RME 09.09.2024.
- RME (2021a)
Reguleringsmyndigheten for energi. «Utkoblbart forbruk.» (16.06.2021) <https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/regulering/nettvirksomhet/nettleie/nettleie-for-forbruk/utkoblbart-forbruk/> Hentet 19.09.2024.
- RME (2021b)
Reguleringsmyndigheten for energi. «KILE-ordningen.» (14.12.2021) Fakta Nr. 6/2021 <https://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/36e42f1b-1888-48a9-a54f-c6e21ae5e67b/202119109/3425692> Hentet 12.11.2024.
- Sandin (2024)
Sandin, Andreas. «Strømnettet er fullt – eller er det egentlig det?» i Teknisk Ukeblad 19. februar 2024. <https://www.tu.no/artikler/stromnettet-er-fullt-eller-er-det-egentlig-det/543784> Hentet 09.11.2024.
- Statnett (2024a)

- Statnett. «Slik fungerer tilknytningsprosessen».
(19.04.2024) <https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/nettkapasitet-til-produksjon-og-forbruk/slik-fungerer-tilknytningsprosessen/> Hentet 27.08.2024.
- Statnett (2024b)
Statnett. «Tilknytning med særlige vilkår og Statnetts rolle som systemansvarlig.» (31.08.2024) <https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/systemansvaret/retningslinjer-for-systemansvaret/tilknytninger-med-vilkar/> Hentet 14.10.2024.
  - Statnett (2024c)
Statnett. «Om Statnett.» <https://www.statnett.no/om-statnett/> Hentet 14.10.2024.
  - Statnett (2024d)
Statnett. «Euroflex». (16.04.2024) <https://www.statnett.no/om-statnett/FoU-og-innovasjon/vare-sentrale-prosjekter/euroflex/> Hentet 19.09.2024.
  - Statnett (2024e)
Statnett. «Ny nettavtale legger til rette for bedre utnyttelse av transmisjonsnettet.» (25.09.2024) <https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/nyhetsarkiv/ny-nettavtale-legger-til-rette-for-bedre-utnyttelse-av-transmisjonsnettet/> Hentet 14.10.2024.
  - Statnett (2024f)
Statnett. *Nettavtalen mellom Statnett SF (Statnett) og NN (org.nr), heretter kalt Kunden, om tilknytning og bruk av transmisjonsnettet.* (25.09.2024) <https://www.statnett.no/globalassets/for-aktorer-i-kraftsystemet/avtaler-og-villkar-kunder/nettavtale---direktekunder---september-2024.pdf>. Hentet 14.10.2024.
  - Statnett (2024g)
Statnett. *Rammeavtale om tilknytning med vilkår om utkobling eller begrensning i forbruket mellom Statnett SF (Statnett) og XXXX (Nettselskapet) datert XX.* (23.10.2024) Tilsendt alle nettselskap 23. oktober 2024. Mottatt fra Statnett 24.10.2024.
  - Statnett (2024h)
Statnett *Utfyllende informasjon om Statnetts forslag til TPV Rammeavtale mellom Statnett og nettselskapene.* (23.10.2024) Tilsendt alle nettselskap 23. oktober 2024. Mottatt fra Statnett 24.10.2024.
  - Statnett (2024i)
Statnett. *Forslag til ny avtale mellom Statnett og nettselskapene om tilknytning på særlige vilkår (TPV).* Følgebrev til alle nettselskap 23. oktober 2024. Mottatt fra Statnett 24.10.2024.
  - Statnett (2024j)
Statnett. «Utøvelse av systemansvaret - retningslinjer og praktisering.» (17.09.2024) <https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/systemansvaret/retningslinjer-for-systemansvaret/> Hentet 13.11.2024
  - Statnett (2024k)
Statnett. «Når nettselskaper og direktekunder skal knytte seg til strømmettet.» (15.10.2024) <https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/nettkapasitet-til-produksjon-og-forbruk/hvordan-fa-okt-nettkapasitet/> Hentet 22.11.2024.
  - Statnett (2023)
Statnett. «Svar - Statnetts videre håndtering av vanlig forbruk.» (30.11.2024) https://www.statnett.no/globalassets/for-aktorer-i-kraftsystemet/tilknytning/22_00701-10-svar---statnetts-viderehandtering-av-vanlig-forbruk-807669_5_1.pdf Hentet 07.11.2024.
  - Statnett (2022)

- Statnett. «Retningslinjer for fos § 17.» (01.07.2022) <https://www.statnett.no/globalassets/for-aktorer-i-kraftsystemet/systemansvaret/retningslinjer-fos/systemansvaret---retningslinjer-fos--17.pdf> Hentet 14.11.2024.
- Statnett (2021a)
Statnett. «Tilknytning med særlige vilkår og Statnetts rolle som systemansvarlig.» (31.08.2021) <https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/systemansvaret/retningslinjer-for-systemansvaret/tilknytninger-med-vilkar/> Hentet 27.09.2024.
  - Statnett (2021b)
Statnett. *Systemansvarliges rammer for håndtering av forbruks- og produksjonstilknytninger med vilkår.* (07.06.2021) <https://www.statnett.no/contentassets/135f2721c9254e829597d4814ba0c86f/utkast---systemansvarliges-rammer-for-tilknytning-pa-vilkar.pdf> Hentet 27.09.2024.
  - Söder (2018)
Söder mfl. «A review of demand side flexibility potential in Northern Europe». *Renewable and Sustainable Energy Reviews* vol. 91, august (2018) s. 654-664. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2018.03.104>
  - Thema (2021)
Thema. *Gevinstrealisering av DSO-rolle*. Rapport på oppdrag fra Energi Norge. Oslo: Oktober/2021. https://www.fornybarnorge.no/contentassets/69572034f8f147bcadd0ceedc96d76f7/thema-rapport-2021-21-gevinstrealisering-av-dso-rolle_endelig.pdf
  - Wasenden (2007)
Wasenden, Odd-Harald. *Energimarkedsrett. Om informasjonsplikt i det finansielle kraftmarkedet*. Oslo: J.W. Cappelens Forlag AS, 2007.

Europeiske rettskilder

Direktiver

- Direktiv 2009/72 EF
Europaparlaments- og Rådsdirektiv 2009/72/EF av 13. juli 2009 om felles regler for det indre marked for elektrisk kraft og om oppheving av direktiv 2003/54/EF

Forordninger

- Forordning 2017/2195
Kommisjonsforordning (EU) 2017/2195 av 23. november 2017 om fastsettelse av retningslinjer for balansering av kraftsystemet
- Forordning 2017/1485
Kommisjonsforordning (EU) 2017/1485 av 2. august 2017 om fastsettelse av retningslinjer for drift av transmisjonsnettet for elektrisk kraft
- Forordning 2016/1719
Kommisjonsforordning (EU) 2016/1719 av 26. september 2016 om fastsettelse av retningslinjer for langsiktig kapasitetsfastsettelse
- Forordning 2016/1388
Kommisjonsforordning (EU) 2016/1388 av 17. august 2016 om etablering av en nettkode om nettilknytning av forbruk
- Forordning 2015/1222
Kommisjonsforordning (EU) 2015/1222 av 24. juli 2015 om fastsettelse av retningslinjer for kapasitetstildeling og flaskehalshåndtering
- Forordning 714/2009

Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 714/2009 av 13. juli 2009 om vilkår for tilgang til nett for utveksling av elektrisk kraft over landegrensene og om oppheving av forordning (EF) nr. 1228/2003 (grensekryssende krafthandel)

Illustrasjoner

- Fornybar Norge (2023)
Fornybar Norge. «Tilknytningsprosessen for strømmettet.» (14.06.2023)
<https://www.fornybarnorge.no/nettilknytning/tilknytningsprosessen/> Hentet 30. august 2024

Norske rettskilder

Lover

- Lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak (statsforetaksloven)
- Lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven)
- Lov 10. februar 1967 nr. 10 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)

Forskrifter

- Forskrift 7. april 2021 nr. 1072 om endring i forskrift om nettregulering og energimarkedet
- Forskrift 30. juni 2020 nr. 1454 om endring i forskrift om nettregulering og energimarkedet (NEM)
- Forskrift 24. oktober 2019 nr. 1413 om nettregulering og energimarkedet (NEM-forskriften)
- Forskrift 27. juni 2018 nr. 1092 om endring i forskrift om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffer
- Forskrift 5. juni 2009 nr. 616 om endring i forskrift om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffer
- Forskrift 13. desember 2006 nr. 1462 om endring i forskrift om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften)
- Forskrift 30. november 2004 nr. 1557 om leveringskvalitet i kraftsystemet (leveringskvalitetsforskriften)
- Forskrift 7. mai 2002 nr. 448 om systemansvaret i kraftsystemet (systemansvarsforskriften)
- Forskrift 11. mars 1999 nr. 302 om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffer (forskrift om kontroll av nettvirksomhet)
- Forskrift 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften)

Forarbeider

- Energidepartementet (2024)
Energidepartementet. *Endringer i forskrift om nettregulering og energimarkedet (NEM) om modenhetsvurderinger mm.* [Høringsnotat] (07.05.2024) <https://www.regjeringen.no/con->

- tentassets/704d622df04b4daebc8096ff92d86127/horingsnotat-forslag-til-endringer-i-forskrift-om-nettregulering-og-energimarkedet.pdf Hentet 28.08.2024
- RME (2023b)
Reguleringsmyndigheten for energi. *RMEs anbefaling til forskriftsendringer for mer effektiv tilknytning til strømmettet og bedre utnyttelse av dagens nettkapasitet.* (September 2023) https://www.nve.no/media/16251/_-202308686-2-forslag-til-forskriftsendringer-for-mer-effektiv-tilknytning-til-stroemnettet-og-be-4610547_3_1.pdf Hentet 22.11.2024
  - NOU 2023: 3
Mer av alt - raskere
  - NOU 2022: 6
Nett i tide – om utviklingen i strømmettet
  - Energidepartementet (2020)
Energidepartementet. *Endringer i forskrift om nettregulering og energimarkedet (tilknytning av uttak med vilkår om utkobling eller redusert strømforsyning)*» [Høringsnotat] (02.09.2020) <https://www.regjeringen.no/contentassets/d396f217c3964ee8b6dced94dfebb459/horingsnotat---tilknytning-pa-varige-vilkar-1168088-11171921.pdf> Hentet 29.10.2024
  - RME Rapport 1/2020
Reguleringsmyndigheten for energi. *Oppsummering av høringsinnspill og forslag til endring i forskrift om nettregulering og energimarkedet (NEM).* RME Rapport Nr. 1/2020 https://publikasjoner.nve.no/rme_rapport/2020/rme_rapport2020_01.pdf Hentet 12. november 2024
  - NVE Høringsdokument 6/2018
Norges vassdrags- og energidirektorat. *Forslag til endring i forskrift om kontroll av nettvirksomhet Forslag til endringer i regelverket om anleggsbidrag* (Mars 2018) https://publikasjoner.nve.no/hoeringsdokument/2018/hoeringsdokument2018_06.pdf Hentet 18. november 2024
  - Energidepartementet (2018)
Energidepartementet. *Ny forskrift om nettregulering og energimarkedet og endring i forskrifter til energiloven (tredje energimarkedspakke).* [Høringsnotat] (20.09.2018) <https://www.regjeringen.no/contentassets/6ea2b5407c3142a7ac8c221dee7247a2/horingsnotat-1-1975313.pdf> Hentet 29. oktober 2024
  - Prop. 5 L (2017–2018)
Endringer i energiloven (tredje energimarkedspakke)
  - Prop. 4 S (2017-2018)
Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 93/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av rettsaktene som inngår i den tredje energimarkedspakken
  - Prop. 35 L (2015-2016)
Endringer i energiloven (skille mellom nettvirksomhet og annen virksomhet mv.)
  - Ot.prp. nr. 62 (2008-2009)
Om lov om endringer i energiloven
  - Ot.prp. nr. 102 (2004-2005)
Om lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova)
  - NOU 2003:30
Ny offentlighetslov
  - Ot.prp. nr. 56 (2000-2001)
Om lov om endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (energiloven)

- NVE Rapport 3/2000
Norges vassdrags- og energidirektorat. Kvalitetsjusterte inntektsrammer ved ikke levert energi (KILE). Forslag til endring av forskrift om kontroll av nett-virksomheten. https://publikasjoner.nve.no/rapport/2000/rapport2000_03.pdf
Hentet 12. november 2024.
- Ot.prp. nr. 43 (1989-1990)
Om lov om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (Energiloven)

Forvaltningspraksis

- ENK-2024-173
Ikke publisert på lovdata. Funnet her: https://www.klagenemndssekretariatet.no/wp-content/uploads/2024/02/2024_0173-17-Klagenemndas-avgjorelse-963758_2_1.pdf
- ENK-2022-594
RME vedtak 202407240-8
Reguleringsmyndigheten for Energi. *Vedtak i uenighetssak om leveringsplikt*, 4. juli 2024. Ref. 202407240-8 https://www.nve.no/media/17221/_-202407240-8-vedtak-i-sak-om-leveringsplikt-paalegg-om-retting-og-varsel-om-tvangsmulkt-5002180_8_1.pdf
- Energidepartementet (1. januar 2022)
Energidepartementet. *Konsesjon for å utøve systemansvaret i det norske kraftsystemet*, 1. januar 2022. Dokumentnr. OED 21/1811 https://www.statnett.no/globalassets/for-aktorer-i-kraftsystemet/systemansvaret/om-systemansvaret/12_02154-19-konsesjon-for-a-utove-systemansvaret-i-det-norske-kraftsystemet--747905_1_1.pdf
- RME vedtak 202119855-55
Reguleringsmyndigheten for energi. *Vedtak i uenighetssak om tilknytning og nøytralitet, pålegg om retting, varsel om nytt pålegg og varsel om overtredelsesgebyr*, 30. juni 2023. Ref. 202119855-55. <https://www.nve.no/media/16021/vedtak-i-uenighetssak-om-tilknytning-og-noeytralitet-og-varsel-om-overtredelsesgebyr.pdf>
- RME vedtak 201907898-6
Reguleringsmyndigheten for energi. *Vedtak - Misnøye med leveringskvalitet - Elvia har overholdt leveringskvalitetsforskriften*, 27. januar 2020. Ref. 201907898-6 https://www.nve.no/media/9249/publisering-201907898-6-vedtak-misn%C3%B8ye-med-leveringskvalitet-hafslund-nett-har-overholdt-leveringskval-3037144_9_1.pdf
- NVE vedtak 201836696-13
Norges vassdrags- og energidirektorat. *Agder Energi Nett AS - Avslag på søknad om dispensasjon fra den økonomiske reguleringen*, 29. oktober 2019. Ref 201836696-13. <https://www.nve.no/media/10931/201836696-13.pdf>
- NVE vedtak 201703337-8
Norges vassdrags- og energidirektorat. *Klage på Statnetts utøvelse av tilknytningsplikten i Jondal – vedtak*. 13. april 2018. Ref. 201703337-8. https://www.nve.no/Media/6858/201703337-8-statnetts-ut%C3%B8velse-av-tilknytningsplikten-i-jondal-vedtak-2294650_10_1.pdf
- NVE vedtak 201502919-7
Norges vassdrags- og energidirektorat. *Vedtak i uenighetssak - vilkår i tilknytningsavtale*, 5. februar 2016. Ref. 201502919-7 https://www.nve.no/Media/3914/6-201502919-7-vilk%C3%A5r-i-tilknytningsavtale-vedtak-1561721_30_1.pdf
- NVE vedtak 201503482-7

Norges vassdrags- og energidirektorat. *NVEs vedtak - Helgeland Kraft AS – uenighetssak om brudd på leveringsplikten etter energiloven § 3-3*, 8. desember 2015.

Ref. 201503482-7. https://www.nve.no/Media/3396/20-201503482-7-nves-vurdering-i-klage-paa-tilknytningspraksis-1592914_18_1_skjult-innhold.pdf

- OED vedtak 14/395
Olje- og energidepartementet. Vedtak i klage om misnøye med leveringskvaliteten, 14. april 2015. Ref. 14/395. <https://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/201105810/1418897>
- NVE vedtak 201105810-10
Norges vassdrags- og energidirektorat. Misnøye med leveringskvaliteten forsynt fra Agder Energi Nett AS - henvendelse fra Bjørnestad skisenter - NVEs vedtak, 2. desember 2013. Ref. 201105810-10 <https://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/201105810/774131>
- NVE 200801873-8
Norges vassdrags- og energidirektorat. Misnøye med leveringskvaliteten forsynt fra Vest-Telemark Kraftlag AS - henvendelse fra næringsvirksomheter i Nissedal –NVEs vedtak, 2. desember 2013. Ref. 200801873-8. <https://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/200801873/772912>
- Lovavdelingen (2002)
Lovavdelingen. *§ 1 - Energiverk organisert som aksjeselskap - innsyn etter offentlighetsloven*. [Svar til Fylkesmannen i Vestfold], 28. januar 2002. Saksnr. 1998/2490 E. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/1---energiverk-organisert-som-aksjesels/id456019/> Hentet 22. november 2024
- Lovavdelingen (2001)
Lovavdelingen. *§ 1 - Viken Energinett AS og offentleglova*. [Svar til Fylkesmannen i Oslo og Akershus], 12. januar 2001. Saksnr. 2000/17345. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/1---viken-energinett-as-og-offentleglov/id456020/> Hentet 22. november 2024

Standarder

- NEK 399:2022
Tilknytningspunkt for elanlegg og elkomnett (tilknytningsstandard)
- NEK EN 50160:2022
Voltage characteristics of electricity supplied by public electricity networks